

Uchwała nr XXX/200/09
Rady Miejskiej w Lwówku
z dnia 30 września 2009r

**w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy
Lwówek na lata 2009-2012”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 87 ust. 1, 3, 4 i 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) Rada Miejska w Lwówku uchwała co następuje:

§1

Przyjmuje się do realizacji „Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek na lata 2009-2012” stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Lwówek.

§3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Lwówku
[Podpis]
Andrzej Kasperczak

RADCA PRAWNY
Nr Pz 2066
[Podpis]
Edyta Przepiórny

UZASADNIENIE

Uchwały nr Rady Miejskiej w Lwówku z dnia

Gmina zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95) w zakresie zadań własnych realizuje sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 7 ust 1 pkt.9).

Natomiast obowiązek sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami nakłada na gminę art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

Na podstawie Art. 87 ust 1 zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Zgodnie z zapisem art. 87 ust 2 program ten ma na celu w szczególności:

1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
2. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3). Ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym (art. 87 ust. 4).

Z realizacji Programu Burmistrz sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy (art. 87 ust. 3). W budżecie miasta należy zabezpieczyć środki na realizację Programu.

BURMISTRZ
Miasta Gminy Lwówek
Rafał Minczkiewicz

Program Opieki Nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek

Na lata 2009-2012

Europejskie Towarzystwo Ekorozwoju

Adres do korespondencji:
ul. Piątkowska 94/3B
61-691 Poznań

Tel. (061) 846 65 63
0 503 838 397
www.ete.org.pl

Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek

na lata 2009-2012

Zleceniodawca:

Urząd Miasta i Gminy Lwówek

Wykonawca:

Europejskie Towarzystwo Ekorozwoju

Zespół autorski:

Katarzyna Jauksz

Kamila Kaczmarek

Krzysztof Kmieć

Wydanie trzecie poprawione I.2009.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	5
1.1. WSTĘP	5
1.2. WYJAŚNIENIE SKRÓTÓW WYKORZYSTANYCH W DOKUMENCIE.....	5
1.3. UWARUNKOWANIA PRAWNE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	6
1.4. CEL OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	8
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	9
2.1. RELACJE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY LWÓWEK Z OPRACOWANAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM	9
2.1.1. <i>Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013</i>	9
2.1.2. <i>Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami</i>	10
2.2. RELACJE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY LWÓWEK Z OPRACOWANAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA	13
2.2.1. <i>Relacje Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lwówek ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego</i>	14
2.2.2. <i>Relacje Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lwówek z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego</i>	14
3. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO MIASTA I GMINY LWÓWEK.....	15
3.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZABYTKÓW MIASTA I GMINY LWÓWEK	15
3.2. ZABYTKI NIERUCHOME O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA GMINY	15
3.3. WYKAZ OBIEKTÓW NIERUCHOMYCH ZABYTKOWYCH.....	17
3.4. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE	18
4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	19
4.1. OPIS ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH MIASTA I GMINY LWÓWEK.....	20
4.2. STAN ZACHOWANIA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH.....	22
4.3. ZABYTKOWE CMENTARZE.....	25
4.4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY LWÓWEK.....	26
4.5. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	28
4.5.1. <i>Uchwała nr XXXVII/252/2006 Rady Miejskiej w Lwówku z dnia 28 marca 2006 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu pod eksploatację kruszywa naturalnego w Zgierzance, działka nr ewid. 408/1</i>	29
4.6. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA I GMINY LWÓWEK	29
4.7. WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY GMINY LWÓWEK NA LATA 2007-2013	31
5. KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	35
5.1. CELE OPERACYJNE I ZADANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY LWÓWEK	35
5.1.1. <i>Stworzenie gminnej ewidencji zabytków</i>	35

5.1.2. Uwzględnienie obiektów zabytkowych i obszarów ochrony archeologicznej w gminnych dokumentach i programach	36
5.1.3. Zagospodarowanie starych cmentarzy znajdujących się na terenie gminy.....	36
5.1.4. Ułatwienie dostępu do informacji o zabytkach Miasta i Gminy Lwówek	36
5.1.5. Edukacja na temat dziedzictwa kulturowego gminy	37
5.1.6. Remonty, renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych	37
6. MONITORING DZIAŁANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY LWÓWEK	38
6.1. STWORZENIE GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW.....	38
6.2. UWZGLĘDNIENIE OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH I OBSZARÓW OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ W GMINNYCH DOKUMENTACH I PROGRAMACH.....	39
6.3. ZAGOSPODAROWANIE STARYCH CMENARZY ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE GMINY.....	39
6.4. UŁATWIENIE DOSTĘPU DO INFORMACJI O ZABYTKACH MIASTA I GMINY LWÓWEK	39
6.5. EDUKACJA NA TEMAT DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY	39
6.6. REMONTY, RENOWACJA I KONSERWACJA OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH.....	39
7. ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	40
7.1. EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO.....	40
7.2. MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO.....	40
7.3. PROGRAM OPERACYJNY „ROZWÓJ INICJATYW LOKALNYCH”	41
7.4. DOTACJE BUDŻETOWE PRYZNAWANE PRZEZ WIELKOPOLSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW	42
7.5. DOTACJE Z BUDŻETU SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO	43
7.6. FUNDUSZ KOŚCIELNY	43
8. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	44
9. BIBLIOGRAFIA.....	48
10. SPIS TABEL.....	48
11. ZAŁĄCZNIKI.....	49

1. WPROWADZENIE

1.1. Wstęp

Historia regionu oraz jej świadectwa – zabytki, są ważnym elementem rozwoju gminy. Dziedzictwo kulturowe wpływa na integrację lokalnej ludności oraz kształtuje tożsamość regionalną.

Głównym celem stworzenia Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek jest poprawa stanu zachowania zabytków znajdujących się na terenie gminy. Środkiem prowadzącym do osiągnięcia wyznaczonych celów jest określenie zadań, których realizacja wpłynie na poprawę stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, a także świadomości kulturowej mieszkańców. Wiedza z zakresu dziedzictwa kulturowego i odpowiedni sposób wykorzystania cennych zabytków przyczynią się również do promocji gminy.

Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek jest spójny z założeniami przyjętymi w Tezach do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego, Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, a także z dokumentami gminnymi: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lwówek, a także miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

1.2. Wyjaśnienie skrótów wykorzystanych w dokumencie

KOBiDZ - Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków;

jst - jednostka samorządu terytorialnego;

NPK - Narodowe Programy Kultury;

GUS - Główny Urząd Statystyczny;

NFnD - Narodowy Fundusz na Rzecz Dziedzictwa;

MPZP - Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego;

PPK - Pszczewski Park Krajobrazowy;

EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;

PGL Lasy Państwowe - Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe”;

ISBN - (z ang. *International Standard Book Number*) Międzynarodowy Standardowy Numer Książki;

ISSN - (z ang. *International Standard Serial Number*) Międzynarodowy Standardowy Numer Wydawnictwa Ciągłego;

UG - Urząd Gminy;

AZP - Archeologiczne Zdjęcie Polski;

WUOZP - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu;

WWKZ - Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

1.3. Uwarunkowania prawne gminnego programu opieki nad zabytkami

- *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2001 nr 142 poz. 1 591)*

Art. 7.

1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy.

W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

- *Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 nr 162 poz. 1 568)*

Art. 3.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Art. 4.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;

6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska

Art. 5.

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 21.

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy

Art. 22. 4.

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Art. 73.

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku.

Art. 74.

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa "Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego";

2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Art. 83.

Na zasadach określonych w przepisach o Komitecie Badań Naukowych, Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych może przyznać środki finansowe na badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne lub inne badania naukowe związane z prowadzeniem prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach.

Art. 85. 1.

W krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się, w szczególności, cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.

Art. 87. 1.

Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

1.4. Cel opracowania Programu opieki nad zabytkami

Cel opracowania określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 nr 162 poz. 1 568):

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
2. Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
3. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
4. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
5. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
6. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
7. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

2.1. Relacje Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lwówek z opracowaniami wykonanymi na poziomie krajowym

2.1.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013

Cele, priorytety i sposoby finansowania zadań z obszaru kultury zostały określone w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury. Zadania te mają być podstawą rozwoju kultury, a także powinny przyczynić się do poprawy sytuacji społeczno-ekonomicznej regionów. W ramach Narodowej Strategii Rozwoju Kultury oraz Narodowych Programów Kultury zaproponowano również nowe rozwiązania systemowe oraz zmiany legislacyjne.

Strategicznymi obszarami w okresie programowania 2004–2013 są:

- Promocja czytelnictwa i wsparcie sektora książek i wydawnictw,
- Ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie ochrona i rewaloryzacja zabytków,
- Rozwój szkolnictwa artystycznego, w tym rozbudowa i modernizacja infrastruktury oraz unowocześnianie programów edukacji artystycznej i dostosowanie ich do rynku pracy,
- Wzmocnienie efektywności działania i roli instytucji artystycznych w kreowaniu sfery kultury, w tym i promocji polskiej twórczości artystycznej,
- Stworzenie systemu wspierania współczesnej twórczości artystycznej, stworzenie instytucji zajmujących się jej dokumentowaniem, gromadzeniem i udostępnianiem.

Jednym z trzech instrumentów wdrażania Narodowej Strategii Rozwoju Kultury są Narodowe Programy Kultury (NPK). Zawierają one chronologiczny tok działań koniecznych do wykonania w ramach realizacji strategii tak, aby osiągnąć założone cele w obliczu przyjętej wcześniej misji.

Narodowy Program Kultury „OCHRONA ZABYTEKÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO”

Cel:

- Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- Kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,
- Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,

- Tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- Promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- Wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- Zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

W Programie tym określono dwa priorytety:

Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe

Działanie 1.1. Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków;

Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne:

- Program „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”,
- Program „Promesa Ministra Kultury”.

Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego

Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;

Działanie 2.2. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granice.

- Podprogram „Absent Patrimonium”.

2.1.2. Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Zgodnie z Art. 84. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 nr 162 poz. 1 568) z dnia 23 lipca 2003 r., Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego odpowiedzialny jest za przygotowanie Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami.

Program ten ma na celu poprawę stanu zabytków w Polsce, poprzez wzmocnienie ochrony i opieki nad nimi. Za realizację celów, kierunków działań i zadań Programu mają być odpowiedzialne organy i jednostki administracji publicznej.

Założenia Programu określą także regulacje działań w sferze ochrony poprzez wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

- Zasady *primum non nocere*,
- Zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),

- Zasady minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych),
- Zasady, zgodnie, z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- Zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,
- Zasady odwracalności metod i materiałów,
- Zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wyżej wymienione zasady dotyczą konserwatorów – pracowników urzędów, profesjonalnych konserwatorów – restauratorów dzieł sztuki, konserwatorów-architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników, w tym duchownych – codziennych konserwatorów zabytkowych świątyń.

Cele określone w Tezach do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami:

1. Uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami

- Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń,
- Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń,
- Pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych,
- Objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki,
- Pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń,
- Ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami,
- Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach. Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami,
- Udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.

2. Działania o charakterze systemowym

- Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (World Cultural Heritage),
- Stworzenie warunków pełnoprawnego partnerstwa Polski w strukturach jednostek unijnych wyspecjalizowanych w ochronie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego,
- Przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce,
- Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania,
- Wypracowanie metod zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym w szczególności obiektami z listy światowego dziedzictwa UNESCO i pomnikami historii oraz parkami kulturowymi,
- Wypracowanie systemu stałego podnoszenia jakości prac prowadzonych w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami.

3. System finansowania

- Stworzenie stabilnego i przejrzystego systemu finansowania zasilanego środkami pochodzącymi nie tylko z budżetu, lecz także z odpisów podatkowych, podatków płaconych przez użytkowników obiektów zabytkowych, w tym z usług turystycznych, z kar za niszczenie i nieprawidłowe użytkowanie zabytków i z innych źródeł.

4. Dokumentowanie, monitorowanie i standaryzacja metod działania

- Tworzenie systemu i stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach oraz stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych,
- Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa,
- Wytworzenie mechanizmów wiążących naukę z praktyką. Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania

przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

5. Kształcenie i edukacja

- Utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony. Zorganizowanie pełnego kształcenia akademickiego w specjalnościach, w których ono dotychczas nie istnieje. Weryfikacja wszystkich dotychczas (drogą pozaakademicką) nabytych uprawnień poprzez stworzenie systemu akredytacji i uznawalności wykształcenia. Zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
- Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków.
- Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej. Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

6. Współpraca międzynarodowa

- Wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.
- Oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości, w szczególności „Europy – wspólnego dziedzictwa kultury”, w którym wyzwaniem stanowią „obszary dwu- lub wielokulturowe”. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

2.2. Relacje Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lwówek z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa

2.2.1. Relacje Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lwówek ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego

Dziedzictwo kulturowe pełni wiele funkcji w rozwoju Wielkopolski, stanowi element promocji zwiększający atrakcyjność regionu. Jest także czynnikiem kształtującym wzrost społeczno-gospodarczy poprzez znakomitą podstawę rozwoju turystyki. W Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego jeden z celów operacyjnych został całkowicie poświęcony tematyce wzrostu znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Cel *Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego* realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- Inwestycje w instytucje kultury,
- Ochronę dorobku kulturowego,
- Wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu,
- Promocję aktywności kulturalnej mieszkańców.

2.2.2. Relacje Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lwówek z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego zakłada wskazanie obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i kulturowych, które powinny być chronione przed degradacją. Zadania określone w Planie dotyczące kształtowania przestrzeni kulturowej to:

Dobra jakimi obdarzyła nas tradycja/historia

- Wyodrębnienie w województwie obszarów kulturotwórczych, tzn. obszarów o wysokich walorach środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- Rewaloryzacja ośrodków o dużym znaczeniu kulturowym i historycznym,
- Wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza zabytkowe układy urbanistyczne,
- Ochrona miejsc szczególnie cennych dla kultury narodowej związanych z początkami państwowości i chrześcijaństwa,
- Ochrona i zagospodarowanie pod kątem turystycznego wykorzystania miejsc dokumentujących sztukę romańską.

- Promowanie dzieł o najwyższym znaczeniu artystycznym generujących turystykę ponadlokalną.
- Dostosowanie zainwestowania terenu do obsługi miejsc kultu religijnego. Odpowiednie zagospodarowanie krajobrazu kulturowego umożliwi podniesienie rangi obiektów i obszarów.

3. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO MIASTA I GMINY LWÓWEK

3.1. Ogólna charakterystyka zabytków Miasta i Gminy Lwówek

Gmina Lwówek posiada wiele cennych zabytków. Do ciekawszych należy układ urbanistyczny w typie szachownicowym z centralnie usytuowanym rynkiem w kształcie trapezu. To historyczne założenie urbanistyczne powinno zostać wpisane do rejestru zabytków, a także powinno zostać ujęte w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, jako strefa szczególnej ochrony konserwatorskiej. Trzy kościoły wpisane do rejestru zabytków zdobią miasto Lwówek. Najstarszą świątynią jest kościół parafialny p.w. św. NMP Wniebowziętej i śś. Janów Chrzciciela i Ewangelisty z połowy XV wieku, z końca XVIII wieku pochodzi kościół cmentarny p.w. św. Krzyża. Trzecia Lwówecka świątynia to pochodzący z końca XVIII wieku zbór ewangelicki znajdujący się w bardzo złym stanie technicznym.

Na terenie gminy położonych jest wiele zespołów pałacowo – parkowych, a także folwarcznych wpisanych do rejestru zabytków. Do najcenniejszych należą kompleks rezydencjonalny oraz zespół folwarczny w Posadowie, rezydencja ziemiańska w Pakosławiu. W nienajlepszym stanie technicznym znajduje się założenie dworskie w Koninie. Wyjątkowymi pod względem kompozycji i architektury są zespoły sakralny i pałacowy w Brodach. Na szczególną uwagę w tej miejscowości zasługuje drewniany kościół p.w. św. Andrzeja, jeden z cenniejszych zabytków drewnianych w Wielkopolsce, utrzymany w bardzo dobrym stanie.

3.2. Zabytki nieruchome o najwyższym znaczeniu dla gminy

Do rejestru zabytków z terenu Miasta i Gminy Lwówek zostały wpisane liczne obiekty. Zlokalizowane są one w pięciu różnych miejscowościach, a należą do nich:

Brody

- Kościół par. p.w. św. Andrzeja Ap., drewn., 1670-1756, nr rej.:2467/A z 12.12.1932
- Zespół pałacowy, XIX-XX:
- Pałac, nr rej.:1419/A z 11.04.1973,

- ~ Park, nr rej.:1683/A z 04.04.1975,
- ~ Kaplica z mauzoleum, nr rej.:2148/A z 25.03.1988,
- Zespół folwarczny, nr rej.:2149/A z 31.03.1988:
  - ~ Gorzelnia,
  - ~ Budynek gospodarczy (przy gorzelni),
  - ~ Spichlerz.

Konin

- Zespół pałacowy, 2 poł. XIX, nr rej.:1685/A z 04.04.1975.

Lwówek

- Kościół p.w. NMP Wniebowziętej, ul. Pniewska, 2 poł. XV-XVI, nr rej.:2385/A z 12.12.1932;
- Kościół p.w. św. Krzyża, 1780, nr rej.:2386/A z 12.12.1932,
- Kościół ewangelicki, ul. Szczanieckiej, 1778, nr rej.:145/A z 1968;
- Zespół pałacowy, 1728, 1780, 1890, nr rej.:147/A z 15.07.1968:
  - ~ Pałac,
  - ~ Park,
- Dom, ul. Aleje 7, k. XVIII, nr rej.:910/A z 20.02.1970;
- Zabudowa Rynku, Rynek, 1 poł. XIX, nr rej.:1620/A z 17.09.1974;
- Dom, ul. Wittmana 9, nr rej.:932/A z 25.02.1970;
- Spichrz, ul. Długa 18 (d. Rynek 16), 1851, nr rej.:4/A z 19.04.1999.

Pakosław

- D. szpital, ob. Dom nr 10, 1 poł. XIX, nr rej.:1211/A z 02.09.1970;
- Zespół pałacowy, 1840, XIX/XX:
  - ~ Pałac, nr rej.:303/A z 17.10.1968,
  - ~ Park, nr rej.:421/A z 28.11.1968.

Posadowo

- Zespół pałacowy, XVIII, 1870, 1910:
  - ~ Pałac, nr rej.:349/A z 29.10.1968,
  - ~ Park, nr rej.: A/2 z 26.02.1948,
- Zespół folwarczny, XIX/XX, nr rej.:2083/A z 22.04.1986:
  - ~ Oficyna,
  - ~ Budynek mieszkalny,
  - ~ Powozownia,

- ~ Ujeżdżalnia,
- ~ 5 stajni,
- ~ 2 stodoły,
- ~ 2 magazyny,
- ~ Kuźnia,
- ~ Ambulatorium weterynaryjne,
- ~ Apteka,
- ~ Dom nr 4 (poza granicami folwarku),
- ~ Dom nr 5 (poza granicami folwarku).

3.3. Wykaz obiektów nieruchomych zabytkowych

Do ewidencji zabytków prowadzonej przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zostało wpisanych 250 obiektów, z czego większość stanowi zabudowa mieszkalna, a także liczne:

- Zespoły pałacowo - dworskie
- Zespoły folwarczne
- Obiekty użyteczności publicznej (szkoły, budynki administracji publicznej, szpitale),
- Obiekty przemysłowe i gospodarcze (stacja kolejki wąskotorowej, poczta, spichrze, magazyny, stodoły, młyny, kuźnie)

Zasoby zabytków gminy Lwówek przedstawia poniższa tabela nr 1.

Tabela nr 1. Zasoby zabytków gminy Lwówek

Typ obiektu		Murowany	Drewniany	Wpisany do rejestru
UKŁADY URBANISTYCZNE ilość	1	-	-	-
UKŁADY RURALISTYCZNE	4	-	-	-
ZABUDOWA MIESZKALNA		241	19	44
OBIEKTY SAKRALNE		6	1	4
Kościół gotycki		1	-	1
Kościół nowożytny XVI-XVIII w.		2	1	3
Kościół XIX-1945r.			-	-
OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ		24	-	-
Ratusze		1	-	-
Budynki adm. pub., sądy, banki, poczty.		1	-	-
Szkoły		13	-	-
Karczmy i zajazdy		2	-	-
Inne		7	-	-

Typ obiektu	Murowany	Drewniany	Wpisany do rejestru
OBIEKTY PRZEMYSŁOWE I GOSPODARCZE			
Dworce kolejowe z zespołami bud.	1	-	-
Spichrze, magazyny, stodoły	3	-	1
Młyny	1	-	-
Mleczarnie	1	-	-
Inne	2	-	-
PALACE I DWORY			
	6	-	5
ZESPOŁY FOLWARCZNE			
	8	-	2
Stodoły	11	4	2
Spichrze	3	-	1
Obory	4	-	-
Stajnie	11	-	6
Chlewnie	6	-	-
Owczarnie	2	-	-
Kuźnie	3	-	1
Inne magazyny	1	-	2
Gorzelnie i browary	4	-	1
Inne	13	-	5
BUDOWNICTWO WIEJSKIE (w zagrodach)			
	-	-	-
Stodoły	2	3	-
Chlewnie	2	-	-
Stajnie	1	-	-
Inne	5	-	-
PARKI			
	6	-	-
Altany, lodownie, inne elem. małej arch.	2	-	-
CMENTARZE			
	19	-	-
Rzyms. - katolickie	5	-	-
Ewangelickie	13	-	-
Inne	1	-	-
STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE			
Grodziska	3	-	2
Osady	609	-	1
Cmentarzyska	10	-	1

Źródło: Raport o stanie zabytków w gminie Lwówek

3.4. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Lwówek znajdują się liczne zabytki archeologiczne. Najstarsze ślady osadnictwa pochodzą ze środkowej epoki kamienia. Intensywny rozwój osadnictwa nastąpił w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza (tylko kultury łużyckiej) o czym świadczą stanowiska archeologiczne zlokalizowane w dolinie Czarnej Wody, w Grońsku, Koninie i w dolinie Mogielnicy, w Brodach, Pakosławiu, Posadowie oraz nad jeziorem Linie. Liczne zasiedlenia ternu następowały także w czasach kultury pomorskiej, jednak najliczniej reprezentowane jest osadnictwo z okresu średniowiecza. W tym czasie kształtował się obecny układ miejscowości. Z

tego okresu pochodzą wpisane do rejestru zabytków – dwa grodziska wczesnośredniowieczne (w Brodach i Grońsku). W rejestrze znajduje się także jedna osada zlokalizowana w miejscowości Linie.

Tabela nr 2. Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

Miejscowość	Obszar AZP	Obiekt	Stan zachowania
Bródki, stan. 1	52-22	Grodzisko	2
Grońsko, stan. 1	51-20/93	Grodzisko	1
Linie, stan. 2	50-20/108	Osada	3

Źródło: Raport o stanie zabytków w gminie Lwówek

- 1) Stan zachowania dobry, niewymagających żadnych zabiegów konserwatorskich
  - Grodzisko w Grońsku funkcjonuje jako nieużytek. W chwili obecnej nie zagraża mu działalność człowieka
- 2) Wymaga oznakowania i odsłonięcia rzeźby
  - Grodzisko w Bródkach – funkcjonuje jako nieużytek, w chwili obecnej nie zagraża mu działalność człowieka
- 3) Wymaga badań sondażowych w celu ustalenia stanu zachowania substancji zabytkowej
  - Osada w miejscowości Linie. Położona na polu ornym, użytkowana rolniczo. Ustalenie jego stanu zachowania zadecyduje o konieczności zmiany sposobu użytkowania gruntu lub przeprowadzeniu badań ratowniczych na tym stanowisku. Zagrożeniem dla tych grodzisk są nielegalne poszukiwania z wykrywaczami metalu, w wyniku czego zalecana jest coroczna inspekcja tych stanowisk.

Prawidłową ochronę dziedzictwa archeologicznego zapewni oznaczenie stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych, ujmowanie zagadnień związanych z ochroną zabytków archeologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Inwestycje wymagające prac ziemnych wykonywane na obszarach stref ochrony stanowisk archeologicznych mogą zostać poprzedzone badaniami wykopaliskowymi lub powinny odbywać się pod nadzorem archeologicznym.

4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

4.1. Opis zabytków nieruchomości Miasta i Gminy Lwówek

Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP oraz św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty – znajduje się w centrum Lwówka, niedaleko Rynku, przy ul. Pniewskiej. Zbudowany w stylu późnogotyckim, nieotynkowany z cegieł. Składa się z czterech naw, jedna krótsza położona jest od północy, a od południa mieści się okazała kruchta. Wnętrza nakryte są gotyckimi sklepieniami: krzyżowymi w nawie głównej i prezbiterium, a gwieździstymi w nawach bocznych, w kaplicy, zakrystii i kruchcie. Wnętrze pochodzi z XVIII wieku. Ołtarz ma obraz Wniebowzięcia NMP z 1860 roku pędzla Władysława Simona, a także rzeźby śś. Janów Chrzciciela i Ewangelisty oraz dwóch proroków i św. Trójcy, a na tabernakulum rzeźby Aarona i Melchizedecha. Na jednym z bocznych ołtarzy znajduje się XVII-wieczny obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem.

Kościół cmentarny św. Krzyża – położony na przedmieściach Lwówka przy ul. Pniewskiej. Kościół został zbudowany z cegieł w stylu barkowym. Świątynia wzniesiona została na planie krzyża greckiego, nakryto ją kopułą ozdobioną XVIII-wieczną polichromią ze sceną znalezienia Krzyża Świętego. Na wyposażenie kościoła z ok. 1780 r. składają się: późnobarokowy architektoniczny ołtarz główny z rzeźbami Matki Boskiej Bolesnej i św. Jana Ewangelisty po bokach oraz Boga Ojca w zwieńczeniu, z małym ludowym krucyfiksem o cechach ludowych w polu środkowym; a także 2 rokokowe ołtarze boczne oraz klasycystyczna ambona w kształcie łodzi i prospekt organowy w tym samym stylu.

Kościół ewangelicki – Położony w pld.- wsch. Lwówka miasta, przy al. E. Sczanieckiej, wzniesiony w latach 1778-97 wg projektu Antoniego Höhne. Murowany z kamieni i cegieł nosi cechy późnobarokowe i klasycystyczne. Po II wojnie światowej został przemianowany na magazyn, później nieużytkowany. Zaniedbany i nieremontowany uległ częściowemu zawaleniu w 1990 roku.

Kościół parafialny św. Andrzeja – wznosi się pośrodku wsi Brody. Kościół drewniany o konstrukcji zrębowej, który ma jedną nawę i kaplicę, nakryty wysokimi gontowymi dachami. Jest jednym z cenniejszych zabytków budownictwa drewnianego w Wielkopolsce. Od zachodu do kościoła przylega wieża z kruchta w przyziemiu zwieńczona baniastym hełmem barokowym.

Na jednolite rokokowe wyposażenie wnętrza kościoła z 1760 roku składa się ołtarz główny i sześć ołtarzy bocznych stanowiących.

Zespół pałacowo – parkowy we Lwówku – mieści się przy ul. 3 Stycznia na zachód od Rynku. Pałac pochodzi z 1728 roku, został wzniesiony dla ówczesnego właściciela miasta, późniejszego biskupa Józefa Pawłowskiego. Przebudowany na klasycystyczny w 1780, rozbudowany w 1890 roku, z inicjatywy S. Łackiego. Piętrowy, podpiwniczony, murowany i otynkowany budynek z mansardowym dachem i czterokolumnowym portykiem został wzniesiony na rzucie prostokąta. Na rozległym obszarze na północny zachód od pałacu rozciąga się XVII wieczny park pałacowy z dwoma stawami. Po II wojnie światowej został przemianowany na ośrodek zdrowia, dziś mieści się tam NFZ.

Zespół pałacowy-parkowy w Brodach – został zbudowany ok. 1890 roku dla Paula von Pfluga z użyciem dekoracji eklektycznych. W 1900 roku został rozbudowany poprzez dodanie Sali balowej. Wzniesiono także wysoką wieżę w jednym z naroży. Wewnętrzny dziedziniec został zamieniony w czasie przebudowy na okazały holl, ze wspaniałym kominkiem i ścianami ozdobionymi pięknymi boazeriami.

Park utworzono na pocz. XIX wieku, a następnie uporządkowano dopiero w latach 70-tych XX w. Od wschodu wjazdu do parku strzeże murowana brama z kurtą i żelazną kratą, powstałą pod koniec XIX wieku.

Zespół folwarczny w Brodach – położony jest na zachód od parku. Pochodzi z przełomu XIX i XX wieku. Znajdują się tutaj dwa drewniane silosy z początku XX w. (jedyne tego typu obiekty w Wielkopolsce), a także murowana gorzelnia z 1907r. , murowany spichrz z początku XX wieku, stajnia, wozownia i stolarnia.

Zespół pałacowo-parkowy w Koninie – Pałac został zbudowany w połowie XIX wieku nad brzegiem jeziora dla rodziny Łęckich. Jest to piętrowa budowla z tarasem widokowym w stylu klasycystycznym.

Park został założony w połowie XIX wieku. Przy wysokiej, murowanej z cegieł bramie wjazdowej znajduje się figurka Matki Boskiej na kamiennym cokole.

Zespół pałacowo – parkowy w Pakosławiu – Murowany pałac został wybudowany w latach 1840-42 dla Emilii Szczanieckiej, w miejsce drewnianego, spalonego dworu pośrodku parku. Jego projektantem był Antoni Krzyżanowski z Poznania. Parterowy pałac o prostej i zarazem klasycznej formie został rozbudowany na przełomie XIX i XX wieku przez rodzinę Łęckich. Park o powierzchni 8,25 ha z trzyhektarowym ogrodem został rozplanowany i uporządkowany z inicjatywy E. Szczanieckiej po 1850 roku. Układ parku przetrwał do II wojny światowej,

następnie został częściowo przemianowany na wybieg dla koni. Pomimo licznych zmian przebiegu ścieżek i dróg wiele okazów drzew pamięta czasy Sczanieckiej.

Zespół pałacowo – parkowo w Posadowie – wybudowany w 1870 r. pałac w stylu renesansu francuskiego dla Władysława Korzbok Łąckiego. Uznany za najwspanialsze dzieło architekta Stanisław Hebanowskiego. Odremontowano i odrestaurowano w 1911 roku. Bryła rezydencji zadziwia niepowtarzalną formą. Środkowe partie fasad zdobią bogato zdobione ryzality. Cztery wieże różnią się od siebie kształtem i dekoracjami, każda z nich ma inny dach, a jedna wznosi się ponad pozostałe zgodnie z feudalnym porządkiem.

Park zachowany do dzisiejszego dnia, urządzone w stylu francuskim z aleją cisową i dwoma szpalerami grabowo-lipowymi. Podzielony jest na cztery tarasy, podzielone murkami oporowymi, ozdobione zostały figurkami sfinksów, kamiennymi ławkami i wazonami. Na szczególną uwagę zasługują 34 cisy drzewiaste w wieku ponad 240 lat. W parku znajduje się prostokątna sadzawka, przez którą przepływa kanał.

Zespół folwarczny w Posadowie – znajduje się w pobliżu parku. Wokół obszernego dziedzińca gospodarczego wznoszą się ceglane stajnie z 2 poł. i końca XIX w. - najciekawsze budynki pod względem architektonicznym tego kompleksu oraz pochodzące z końca XIX i początku XX wieku stodoły, wozownie i ujeżdżalnie.

4.2. Stan zachowania zabytków nieruchomych

Opis stanu zachowania zabytków został opracowany na podstawie danych zawartych w „Raporcie o stanie zabytków w gminie Lwówek”. Badania na potrzeby tego dokumentu zostały wykonane w latach 2003 - 2004. Niektóre z wymienionych zadań zostały już zrealizowane.

Na terenie gminy Lwówek znajdują się cztery kościoły wpisane do rejestru zabytków. Trzy z nich położone są na terenie miasta Lwówek. Stan zachowania **kościola parafialnego p.w. Wniebowzięcia NPM oraz św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty** oraz **kościola cmentarnego pw. św. Krzyża** określono na dostateczny. W kościele św. Krzyża zostały już podjęte prace naprawcze - remont dachu. W najgorszym stanie technicznym znajduje się trzeci z obiektów sakralnych - **Kościół ewangelicki** tzw. świątynia gminna. Jego stan zachowania określono jako bardzo zły. W latach 1991-92 przeprowadzono prace konserwatorskie przy wieży kościoła ratujące go przed katastrofą. Zostały podjęte działania do sklasyfikowania obiektu jako „trwałej ruiny”. W Brodach znajduje się drewniany **kościół parafialny św. Andrzeja**. Stan

zachowania tego obiektu jest dostateczny. Niezbędne są działania chroniące drewno przed jego szkodnikami.

Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu miasta Lwówek znajdują się także **Zabudowa Rynku**, gdzie stan zachowania domów mieszkalnych jest zróżnicowany, w większości określono go na dostateczny lub dobry. Jedynie stan zachowania domu mieszkalnego nr 30 określono na bardzo zły, a domu nr 36 na zły. Domy nr 5 i 12 znajdują się w stanie bardzo dobrym. Kamienice przyrynkowe wymagają przeglądów technicznych, a także remontów pokryć dachowych i elewacji. W pobliżu Rynku zlokalizowany jest również **spichlerz przy ul. Długiej nr 18**, zachowany w stanie dostatecznym. W stanie dostatecznym znajduje się również **dom mieszkalny nr 10** (dawny szpital) w Pakosławiu.

We Lwówku położony jest jeden z pięciu **zespołów pałacowo – parkowych**, znajdujących się w rejestrze zabytków. Stan zachowania pałacu określono jako dostateczny natomiast park jest w złym stanie i powinien zostać poddany rewitalizacji. W dobrym stanie zachował się cały kompleks **pałacowo-parkowy w Brodach** (pałac, park, kaplica rodziny Pflugów). Natomiast w stanie dostatecznym znajdują się zespoły pałacowo - parkowe w Pakosławiu i Koninie. Oba pałace wymagają w pierwszej kolejności prac remontowych dachów i elewacji. Od kilku lat w stanie remontu znajduje się **zespół pałacowo – parkowo w Posadowie**. W 2004 roku stan zachowania pałacu określono jako dostateczny, a parku na dobry.

Na terenie gminy Lwówek położone są dwa zespoły folwarczne, wpisane do rejestru zabytków. Stan zachowania **zespołu folwarcznego w Brodach jak i Posadowie** określono na dostateczny. W Posadowie niepokojący jest stan zachowania stajni szerokiej określony na bardzo zły.

Tabela nr 3. Stan zachowania zabytków Miasta i Gminy Lwówek

Miejscowość	Obiekt	Stan zachowania*
BRODY	Kościół parafialny	3
BRODY Zespół pałacowo-parkowy	Pałac	4
	Park	4
	Kaplica rodziny Pflugów	4
	Gorzelnia	3
BRODY Zespół Folwarczny	Spichlerz	3
	Budynek gospodarczy	3
	Pałac	3
KONIN Zespół Pałacowo-parkowy	Park	3
	Kościół ewangelicki	1
LWÓWEK	Kościół parafialny Wniebowzięcia NMP	3
	Kościół Cmentarny Św. Krzyża	3
	LWÓWEK Zespół pałacowo-parkowy	Pałac

Miejscowość	Obiekt	Stan zachowania*
	Park	2
LWÓWEK	Spichlerz ul. Długa nr 18	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 2	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 3	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 4	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 5	5
	Dom mieszkalny Rynek nr 6	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 7	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 8	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 9	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 10	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 11	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 12	5
	Dom mieszkalny Rynek nr 13	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 14	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 15	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 16	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 17	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 18	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 19	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 20	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 21	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 22	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 23	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 24	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 25	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 26	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 27	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 28	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 29	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 30	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 31	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 33	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 34	3
	Dom mieszkalny Rynek nr 35	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 36	2
	Dom mieszkalny Rynek nr 37	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 38	4
	Dom mieszkalny Rynek nr 39 (ul. Pniewska nr 1)	4
	Dom mieszkalny ul. E. Sczanieckiej 30	1
	Dom mieszkalny ul. Wittmanna nr 9	3
PAKOSŁAW Zespół pałacowo-parkowy	Pałac	3
	Park	3
PAKOSŁAW	Dom mieszkalny nr 10 (dawny szpital)	3
POSADOWO Zespół pałacowo-parkowy	Pałac	3
	Park	4

Miejscowość	Obiekt	Stan zachowania*
POSADOWO Zespół Folwarczny	Oficyna	3
	Budynek administr.-socjalny	3
	Dom mieszkalny nr 39	3
	Dom mieszkalny nr 40	3
	Wozownia	3
	Maneż	3
	Kuźnia	3
	Kurnik	3
	Stodoła	3
	Stodoła	3
	Stajnia Zakopiańska	3
	Stajnia nr 3	3
	Stajnia nr 6	3
	Stajnia nr 12 szeroka	1
	Stajnia nr 14	3
Stajnia nr 15	3	

Źródło: Raport o stanie zabytków w gminie Lwówek

*Legenda

1- Bardzo zły 2- Zły 3-Dostateczny 4-Dobry 5- Bardzo dobry

Stan zachowania zabytków w gminie Lwówek jest dostateczny. Zabytki wymagają licznych prac konserwatorsko - remontowych. Ich wykonanie powinny poprzedzać szczegółowe ekspertyzy ze wskazaniem konkretnych działań konserwatorskich.

Na stan zachowanie dziedzictwa archeologicznego negatywnie mogą wpłynąć inwestycje związane z prowadzeniem prac ziemnych. Przedsięwzięcia planowane do realizacji na terenie miasta i gminy Lwówek w latach 2007 – 2013 zostały przedstawione w podrozdziale 4.7. Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Lwówek na lata 2007-2013.

4.3. Zabytkowe cmentarze

Na terenie gminy znajduje się 19 zabytkowych cmentarzy. Większość z nich to cmentarze ewangelickie lub rzymsko-katolickie. Stan ich zachowania jest zróżnicowany: po czterech pozostały miejsca pocmentarne, osiem jest zaniedbanych, cztery są w stanie dobrym, dwa w stanie złym, a jeden w bardzo dobrym. Właścicielem większości cmentarzy jest Urząd Gminy we Lwówku, a pięć podlega parafiom.

Tabela nr 4. Zabytkowe cmentarze

Miejscowość	Wyznanie	Czas powstania	Stan zachowania	Użytkowanie	Właściciel	Dokumentacja
Brody	Rzym. - kat.	XX w.	Dobry	Czynny	Parafia p. w. św. Andrzeja	Karta cmentarza + 10 kart
Brody	Rzym. - kat.	I poł. XIX w.	Dobry	Zamknięty	Parafia p. w. św. Andrzeja	Karta cmentarza + 1 karta
Brody	Ewangelicki	XX w.	Dobry	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Chmielinko	Ewangelicki	II poł. XIX w.	Miejsce pocmentarne	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Grudzianka	Ewangelicki	II poł. XIX w.	Zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Komorowice	Ewangelicki	II poł. XIX w.	Zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Komorowo	Ewangelicki	XVII w.	Miejsce pocmentarne	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Konin	Bezwyznaniowy	XIX/XX w.	Miejsce pocmentarne	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Krzywy Las	Ewangelicki	XIX/XX w.	Zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Linie	Ewangelicki	II poł. XIX w.	Zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Lipka Wielka	Ewangelicki	XIX/XX w.	Zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Lwówek	Rzym. - kat.	II poł. XVII w.	Dobry	Czynny	Parafia p. w. NMP Wnieb.	Karta cmentarza + 16 kart
Lwówek	Rzym. - kat.	II poł. XIX w.	Zaniedbany	Zamknięty	Parafia p. w. Św. Katarzyny	Karta cmentarza
Lwówek	Ewangelicki	II poł. XIX w.	Zły	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Tarnowiec	Ewangelicki	XIX/XX w.	Zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Władysławowo	Ewangelicki	XIX/XX w.	Zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Wymysłanka	Ewangelicki	II poł. XIX w.	Zły	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Zębowo	Ewangelicki	II poł. XIX w.	Miejsce pocmentarne	Zamknięty	Urząd Gminy	Karta cmentarza
Zębowo	Rzym. - kat.	XX w.	Bardzo dobry	Czynny	Parafia	Karta cmentarza

Źródło: Raport o stanie zabytków w gminie Lwówek

4.4. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek przyjęte zostało Uchwałą Rady Miejskiej nr XLVI/313/02 z dnia 19 września 2002 roku. Podstawowym celem tego dokumentu jest określenie polityki przestrzennej Miasta i Gminy Lwówek. Uwzględniono w nim m. in. występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych.

Zasady ochrony dóbr kultury zostały przedstawione w rozdziale V „Kierunki rozwoju przestrzennego gminy”, w punkcie piątym Zasady ochrony dóbr kultury:

- Podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie prawa obowiązującego w tym zakresie, ujętego generalnie w ustawie o ochronie dóbr kultury (j.t. Dz. U. Nr 98 z 1999 r., poz. 1.150).
- Ze względu na ciągle zmiany zachodzące w wykazie obiektów objętych ochroną konieczne jest systematyczne korygowanie wykazu zabytków, jaki znajduje się w materiałach inwentaryzacyjnych do nin. studium.
- Ustawa o ochronie dóbr kultury i muzeach nakłada na właścicieli i użytkowników obiektów wpisanych do rejestru zabytków obowiązek uzgadniania z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich zmian w zakresie funkcji, formy i detali architektonicznych, wystroju wewnątrz itp., natomiast właścicieli i użytkowników cennych kulturowo obiektów objętych ochroną zobowiązuje do zasięgnięcia opinii WKZ w zakresie zmian j.w..
- Dla Zarządu Miasta i Gminy Lwówek istnieje obowiązek uwzględniania wytycznych konserwatorskich przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla obiektów objętych ochroną lub będących w ich sąsiedztwie, o ile zagospodarowanie to może w jakikolwiek sposób naruszyć wartość obiektów chronionych.
- Urząd winien szczególną troską otoczyć miejsca pamięci narodowej i nieczynne cmentarze poprzez: sprzątanie ich otoczenia, odnawianie tablic informacyjnych, remonty dróg dojazdowych itp., a w odniesieniu do obiektów zabytkowych, których nie jest właścicielem - wymusić (odpowiednimi przepisami prawa lokalnego i nadzorem nad ich realizacją) przynajmniej utrzymanie porządku i czystości w ich bezpośrednim sąsiedztwie.
- Sprawa finansowania remontów i utrzymania obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej wykracza poza ramy nin. studium, a jest to bezdyskusyjnie podstawa zachowania wszystkich dóbr kultury materialnej dla przyszłych pokoleń.
- W zakresie ochrony krajobrazu działania gminy sprowadzają się do przestrzegania ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i nin. studium. Są one uzgodnione ze służbami konserwatorskimi i w związku z tym zabezpieczają tereny cenne krajobrazowo przed degradacją.
- Na obszarach ochrony archeologiczno-konserwatorskiej podjęcie jakichkolwiek inwestycji związanych z pracami ziemnymi musi być uzgodnione z Konserwatorem Zabytków Archeologicznych, który uzależni wydanie zgody na podjęcie prac od zapewnienia sfinansowania przez inwestora nadzory archeologicznego. Na terenie stanowisk wpisanych do rejestru zabytków należy liczyć się z zakazem jakichkolwiek inwestycji.

Należy zaznaczyć, że zasięg stanowisk wyznaczony na podstawie badań powierzchniowych nie zawsze jest zasięgiem, który dokładnie odpowiada występowaniu pozostałości pradziejowego osadnictwa pod ziemią. Tak więc wyznaczony na mapie z wytycznymi archeologicznymi zasięg stanowisk trzeba traktować orientacyjnie; może okazać się podczas prac ziemnych, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonych stanowisk.

4.5. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Tabela nr 5. Wykaz MPZP gminy Lwówek

Lp.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Miejskiej	Uwagi n/t ochrony dziedzictwa kulturowego
1	MPZ Al. E. Szczanieckiej (obejmuje dz. ewid. nr 560, ul. Szczanieckiej i ul. Parkowa, dz. 548 ul. Parkowa	Uchwała RM nr 68/XI/95 z 17.08.1995	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
2	Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lwówek (Grońsko dz. ewid nr 24,220, 57/5, 153; Józefowo dz. ewid, nr 118, 128/4, 462, 491; Linie dz. ewid. nr94, 99, 104, 105, 110, 111, 117, 118, 121, 361, 362)	Uchwała RM nr XXI/122/96 z 27.06.1996	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
3	Plan Zagospodarowania Terenów Rekreacyjnych (Linie dz. ewid. nr 111, 97, 98, 99, 104, 105, 110, 117, 118, 361, 362)	Uchwała RM nr XXI/122/96 z 27.06.1996	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
4	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego GROŃSKO (Grońsko-Skowronkowo dz. ewid nr 24)	Uchwała RM nr XXI/128/2000 z 08.06.2000r	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
5	Zmiana Miejscowego Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego (Linia elektroenergetyczna 110kV Pniewy-Lwówek-Nowy Tomyśl)	Uchwała RM nr XXX/205/2001 z 29.03.2001 r	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
6	Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego (Lwówek, ul. Parkowa-GIMNAZJUM, dz. ewid. nr 611)	Uchwała RM nr XXIII/143/2000 z 27.07.2000r	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
7	Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego (Grońsko PRID Żwirownia, dz. ewid. nr 479/1, 480, 471, 492/5, 505/1, 482/7, 492/3, 493/3, 498/3, 482/5, 511/1, 498/5, 499/3, 504/3, 510/1, 494/1, 483, 493/5)	Uchwała RM nr XLVI/312/02 z 19.09.2002r	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
8	Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego (Zębowo - Tartak, dz. ewid. nr 346, 381)	Uchwała RM nr XLV/304/02 z 26.06.2002r	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
9	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego (Józefowo - Żwirownia dz. nr 27/2)	Uchwała RM nr V/25/03 z 11.02.2003r	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
10	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego (Józefowo, Chmielinko dz. nr 449/3, 449/4, 449/5, 449/6, 449/7, 449/8, 71/2, 71/4, 71/5, 71/6, 71/7)	Uchwała RM nr VII/48/03 z 27.05.2003r	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego
11	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego (Józefowo-Żwirownia dz. ewid. nr 92/1, 92/2, 93, 94/2)	Uchwała RM nr XXX/222/05 z 20.09.2005r	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego

Lp.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Miejskiej	Uwagi n/t ochrony dziedzictwa kulturowego
12	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego (Zgierzanka-Żwirownia dz. ewid. nr 408/1)	Uchwała RM nr XXXVIII/252/06 z 28.03.2006r	§8 MPZP Ust 1. Ustala się następujące zasady ochrony Dziedzictwa kulturowego i zabytków: 1) prace ziemne na terenie pod eksploatację kruszywa naturalnego oznaczonym na rysunku planu symbolem PE wymagają nadzoru archeologiczno - konserwatorskiego. Sposób realizacji ww. warunków konserwatorskich należy ustalić z Wydziałem Archeologicznym Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu. PE- oznacza na mapie teren pod eksploatację kruszywa naturalnego
13	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego (Zębowo - Tartak dz. ewid. nr 380/1)	Uchwała RM nr XLII/284/06 z 26.09.2006r	Brak zapisów odnośnie ochrony dziedzictwa kulturowego

Źródło: Raport o stanie zabytków w gminie Lwówek

4.5.1. Uchwała nr XXXVII/252/2006 Rady Miejskiej w Lwówku z dnia 28 marca 2006 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu pod eksploatację kruszywa naturalnego w Zgierzance, działka nr ewid. 408/1.

W planie tym ustala się następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- Prace ziemne na terenie pod eksploatację kruszywa naturalnego oznaczonym na rysunku planu symbolem PE wymagają nadzoru archeologiczno – konserwatorskiego. Sposób realizacji wyżej wymienionych warunków konserwatorskich należy ustalić z Wydziałem Archeologicznym Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu.

4.6. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające ze Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Lwówek

W analizie SWOT jako jedną z mocnych stron Miasta i Gminy Lwówek określono występowanie zabytków. Zwrócono jednak uwagę na zagrożenie jakim jest zanik kultury i tradycji w obecnych czasach.

W „Strategii...” wyznaczono pięć obszarów społeczno-gospodarczych (gospodarka, przestrzeń, społeczność, ekologia i infrastruktura), w ramach których mają być realizowane cele:

- niezbędne – bez których dany obszar nie ma możliwości rozwoju,
- pierwszorzędne – których realizacja ma znacznie przyspieszyć rozwój w danym obszarze,
- drugorzędne – wspierające rozwój (ich realizacja zależy od dostępnych środków budżetowych, dotacji i kapitału zewnętrznego).

We wszystkich obszarach społeczno-gospodarczych określonych w „Strategii...” znajdują się cele mogące wpływać na dziedzictwo kulturowe regionu.

Obszar – Społeczność

Jeden z celów pierwszorzędowych dotyczy:

- podjęcia działań w kierunku poprawy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Do jego realizacji wyznaczono kierunek działań: „Zwiększenie oferty kulturalnej i sportowej”. W omawianym obszarze określono także cel drugorzędowy:

- podjęcie działania na rzecz zwiększenia dostępności kultury i sportu masowego.

Obszar – Ekologia

Cele wyznaczone w tym obszarze działań, zmierzające do poprawy środowiska naturalnego, mogą stanowić pewne zagrożenie dla zabytków kultury, dlatego ich wykonanie powinno być realizowane pod odpowiednim nadzorem. Możemy tu wymienić takie cele jak:

- Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej na wsi – kierunek działań: budowa kolektorów ściekowych na obszarach wiejskich;
- Podjęcie działań regulujących gospodarkę odpadami – kierunek działań: wyznaczenie składowiska odpadów;
- Uregulowanie gospodarki ściekowej w mieście – kierunek działań: kontynuacja budowy kolektorów sanitarnych na terenie miasta.

Obszar – Przestrzeń

Celami niezbędnymi w tym obszarze są:

- podjęcie działań w kierunku dostosowania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy do aktualnych trendów rozwojowych – udostępnienie wydobycia złóż i surowców mineralnych;
- stworzenie warunków do rozwoju turystyki weekendowej – kierunek działań: obszary przyjeziorne (rozwój infrastruktury).

Obszar – Gospodarka

Celem niezbędnym w tym obszarze jest:

- tworzenie warunków inwestycyjnych na terenie gminy m. in. poprzez rozwój infrastruktury.

Cel drugorzędny zakłada:

- wykorzystanie walorów krajobrazowych dla rozwoju rekreacji i wypoczynku weekendowego.

Obszar – Infrastruktura

Jednym z celów niezbędnych jest:

- Podjęcie działania w kierunku budowy zaplecza komunalnego.

Jego realizacja ma się odbywać m. in. poprzez rozbudowę wodociągu z poprawą jakości wody pitnej oraz gazyfikację obszarów o zwartej zabudowie. Natomiast celem pierwszorzędym jest:

- podjęcie działań w kierunku budowy i modernizacji dróg.

Największy wpływ na dziedzictwo kulturowe gminy mają zadania z zakresu rozwoju kultury, gdyż dotyczą one bezpośrednio tematu, a także rozwoju infrastruktury. Zadania te często wiążą się z pracami ziemnymi, które mogą stwarzać zagrożenie dla stanowisk archeologicznych.

4.7. Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Lwówek na lata 2007-2013

Plan Inwestycyjny Gminy Lwówek na lata 2007-2013 (Uchwała Nr X/58/2007 Rady Miejskiej w Lwówku z dnia 13 sierpnia 2007 r.) jest instrumentem mającym na celu uporządkowanie procesów inwestycyjnych na terenie gminy, od prac przygotowawczych obejmujących opracowanie koncepcji i dokumentacji wykonawczej do etapu realizacji inwestycji. Zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym w latach 2008-2013 na terenie gminy zaplanowano realizację 70 inwestycji (tabela nr 6), w tym: 35 inwestycji drogowych, 6 inwestycji związanych z kulturą, 14 inwestycji związanych z oświatą i sportem, 8 inwestycji rewitalizacyjnych, 4 inwestycje wodno-kanalizacyjne oraz 3 inwestycje związane z pomocą społeczną.

W najbliższych latach planowana jest również budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Terminal Ekspedycyjny Wierzbno- Mieszalnia Gazu Grodzisk, przebiegającego m.in. przez teren gminy Lwówek.

Z punktu widzenia opieki nad zabytkami oraz zachowania i promowania dziedzictwa kulturowego gminy najistotniejszą rolę odgrywają inwestycje rewitalizacyjne (zadania nr 70 -78) oraz związane z kulturą (zadania nr 52 – 56, 67). Dla zachowania ładu przestrzennego oraz historycznych założeń urbanistycznych zalecane jest by wszelkie działania rewitalizacyjne na terenie miasta Lwówek oraz innych terenach objętych opieką konserwatorską były uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz odbywały się pod jego nadzorem.

Tabela nr 6. Wykaz inwestycji planowanych na terenie gminy Lwówek w latach 2008-2013 w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym (Załącznik nr 1 do Uchwały nr X/58/2007 Rady Miejskiej w Lwówku z dnia 13 sierpnia 2007 roku)¹

Nr zad	Nazwa zadania	KAT	LOK	Planowany czas realizacji					
				2008	2009	2010	2011	2012	2013
	1	2	3	7	8	9	10	11	12
1	Budowa i remont chodników przy drogach powiatowych w miejscowościach: Brody, Bródki, Chmielinko, Grońsko, Komorowo, Konin, Krzywy Las, Linie, Lipka Wielka, Pakosław, Posadowo, Władysławowo, Zębowo, Zygmuntowo oraz w Lwówku	dr	GM	2008-2013					
2	Budowa i remont chodników przy drogach gminnych w miejscowościach: Brody, Bródki, Chmielinko, Grońsko, Grudzianka Józefowo, Komorowo, Komorowice, Konin, Krzywy Las, Linie, Lipka Wielka, Pakosław, Pawłówek, Posadowo, Władysławowo, Wymysłanka, Zębowo, Zgierzynka, Zygmuntowo oraz w Lwówku: ul. Ratuszowa, 3-go Stycznia, 3-go Maja, Świętojańska, Al. E. Szczanieckiej, ul. Nowotomska, ul. Parkowa, ul. Połnej, ul. Szkolnej,	dr	GM	2008-2013					
3	Budowa utwardzonej ścieżki rowerowej z Lwówka do Bród na byłej trasie kolejki wąskotorowej	dr	GM			2010-2012			
4	Przedłużenie deptaku w mieście Lwówek od ul. Światalskiego do ul. Modrakowej	dr	LW				2011		
12	Modernizacja ul. Pniewskiej	dr	LW			2010-2011			
13	Przebudowa ul. Al. E. Szczanieckiej od krzyżówki z Młyńską do Domu Kultury (wymiana wodociągu)	dr	LW		2009				
14	Modernizacja ul. Nowotomyskiej od Wittmanna do ul. Ogrodowej, uregulowanie krawężników	dr	LW			2010			
15	Remont ul. Grobla od ul. Powst. Wlkp do końca, z wjazdem na ul. Świętojańską	dr	LW		2009				
16	Remont ul. Św Barbary	dr	LW		2009				
17	Remont ul. 3-go Stycznia	dr	LW		2009				
18	Przebudowa ulic: kanalizacja deszczowa, oświetlenie, nawierzchnia: ul. Kamionki, ul. Światalskiego, ul. Słoneczna, ul. Południowa, ul. Modrakowa,	dr	LW	2008-2013					
19	Remont ul. Zielona	dr	LW		2009				
20	ul. Magazynowa od GS do ul. Połnej - nakładka	dr	LW				2011		
21	Połączenie ul. Magazynowej z drogą E-30	dr	LW					2012	
22	ul. Nowotomska - remont kanalizacji, parkingi, krawężniki, chodnik	dr	LW	2008					
23	Remont ul. Gimnazjalna od Gminnazjum do ul. Wiśniowej (podbudowa +dywanik asfaltowy)	dr	LW	2008-2009					
24	ul. Posadowska do ostatnich budynków mieszkalnych	dr	LW		2009				

¹ Aktualizacja na k. 2008 r.

Nr zad	Nazwa zadania	KAT	LOK	Planowany czas realizacji					
				2008	2009	2010	2011	2012	2013
	I	2	3	7	8	9	10	11	12
25	Remont ul. Sadowa	dr	LW						2013
26	Przebudowa skrzyżowania ul. Wiśniowej, Szczanieckiej i Opalenickiej - budowa ronda	dr	LW			2010-2011			
27	Przebudowa drogi w Józefowie	dr	JÓZ	2008					
28	Połączenie wykonanej drogi w Józefowie z drogą powiatową Lwówek-Chmielinko	dr	JÓZ						2013
29	Ułożenie asfaltu we wsi Pakosław w kierunku Leśniczówki (300m)	dr	PA			2010			
30	Ułożenie asfaltu we wsi Pakosław w kierunku drogi Opalenickiej (400m)	dr	PA				2011		
31	Ułożenie asfaltu we wsi Pakosław w droga w kierunku Chraplewa (2500m) – technologia Gmiąta	dr	PA					2012-2013	
32	Droga Grońsko-Parcele (droga od E-30 do Skowronkowa)	dr	GR	2008				2012-2013	
33	Droga Komorowo-Komorowice	dr	KOM	2008					
34	Budowa drogi z Zębowa na Linie	dr	ZĘ		2009-2010				
35	Budowa Drogi międzygminna z Zębowa do Miłostowa	dr	Zę			2010-2011			
36	Parking przed Warsztatami Terapii Zajęciowej w Koninie	dr	KO			2010-2011			
37	Droga Zgierzynka-Dąbrowa	dr	ZG		2009		2011-2013		
39	Droga do Bródek od krzyżówki na Duszniki do Bródek lewa strona do poszerzenia	dr	BRÓ		2009				
40	Remont drogi na Władysławowo	dr	WŁ				2011-2012		
41	Oświetlenie drogowe-dłożenie punktów świetlnych (Aneks do umowy z ENEA)	dr	GM					2012-2013	
42	Dokończenie budowy budynku dydaktycznego w miejscowości Lwówek	oś	LW		2009-2011				
43	Dokończenie budowy Sali gimnastycznej w Chmielinku	oś	CHM			2010-2011			
45	Dach Szkoła Podstawowa w Grońsku	oś	GR	2008					
46	Dach szkoła podstawowa w Brodach	oś	BR	2008					
47	Przebudowa pomieszczeń lekcyjnych w SP w Brodach na potrzeby Sali gimnastycznej oraz świetlicy wiejskiej	oś	BR	2008					
48	Dach Szkoła Podstawowa w Zębowie (stary budynek)	oś	ZĘ		2009				
49	Dach Szkoła Podstawowa w Pakosławiu	oś	PA				2011-2012		
50	C.O. W starym budynku SP w Brodach	oś	BR			2010			
51	Budowa Sali gimnastycznej w Zębowie	oś	ZĘ			2010-2011			
52	Rozbudowa Domu Kultury	ku	LW		2009-2010				
54	Budowa świetlicy wiejskiej w Koninie	ku	KO			2010-2011			
55	Świetlica Władysławowo-remont	ku	WŁ			2010-2011			
56	Remont świetlicy wiejskiej w Zębowie	ku	ZĘ		2009-2010				
57	Adaptacja budynku starego Przedszkola na siedzibę OPS	OPS	LW			2010-2011			
58	Dzienny Dom pobytu dla osób starszych	OPS	LW				2011		

Nr zad	Nazwa zadania	KAT	LOK	Planowany czas realizacji					
				2008	2009	2010	2011	2012	2013
	1	2	3	7	8	9	10	11	12
59	Wygospodarowanie mieszkań socjalnych	OPS	LW						2012-2013
60	Sztania Błyskawica Pakosław	sp	PA						
61	Budowa hali sportowej SP we Lwówku	sp	LW			2010			
62	Budowa Stadionu lekkoatletycznego: bieżnia 4 torowa, trybuna, piłkochwyty, boisko 20x40 ze sztucznej nawierzchni	sp	LW					2012	
63	Budowa boiska treningowego 90 x 50	sp	LW		2009				
64	Budowa boisk wielofunkcyjnych we wsiach	sp	GM						2011-2013
65	Wodociąg Zębowo	wo-ka	ZE	2008-2009					
66	Dodatkowe ujęcie wody dla Gminy Lwówek	wo-ka	GM				2010-2011		
67	Remont dachu na świetlicy w Bródkach	ku	BRÓ			2010			
68	Kanalizacja sanitarna Gminy Lwówek Zadanie I (Chmielinko, Józefowo), Zadanie II (Pakosław, Brody, Bródki)	wo-ka	GM	2008-2009					
69	Budowa kanalizacji sanitarnej Gminy Lwówek: Posadowo, Grońsko, Konin, Zębowo, Komorowo, Linie, Zgierzynka, Pawłówek, Komorowice, Grudzianka, Lipka Wielka, Władysławowo, Zygmuntowo, Marszewo, Krzywy Las	wo-ka	GM						2011-2013
71	Odnowa centrum wsi Zębowo poprzez wyeksponowanie Placu Św Jana	rew	ZE	2008-2009					
72	Odnowa centrum wsi Brody – zagospodarowanie placu zieleni	rew	BRO		2009				
73	Budowa placów zabaw na terenach wiejskich	rew	GM						2010-2013
74	Urząd Miasta i Gminy Lwówek-modernizacja	rew	LW					2011-2012	
75	Rynek we Lwówku – rewitalizacja, chodniki, krawężniki, bruk	rew	LW					2011-2012	
76	Rewitalizacja miasta poprzez zagospodarowanie placu pomiędzy ul. Źródlaną a ul. Parkowa	rew	LW	2008-2009					
77	Rewitalizacja parku miejskiego,	rew	LW				2010-2011		
78	Rekultywacja terenów zielonych: teren przy pomniku,	rew	LW				2010-2011		
79	Budowa drogi Wymyślanka – Zębowo	dr	WY						2013
80	Remont drogi od E-30 do Zgierzynki	dr	ZG						2013
	Budowa Gazociągu wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Terminal Ekspedycyjny Wierzbno – Mieszalnia Gazu Grodzisk (w obrębach: Zębowo, Wymyślanka, Komorowo, Grońsko, Józefowo, Chmielinko, Pakosław)**		GM						2009-2013

Zródło: Plan Inwestycyjny Gminy Lwówek na lata 2007-2013

LEGENDA

**Inwestycja realizowana przez PGNiG w Warszawie Oddział w Zielone Górze

dr – inwestycje drogowe

oś – inwestycje oświatowe

wo-ka- inwestycje wodno-kanalizacyjne

rew – inwestycje rewitalizacyjne

ku – inwestycje związane z kulturą

sp- inwestycje związane ze sportem

OPS- inwestycje związane z pomocą społeczną

Ze względu na liczne zabytki archeologiczne na terenie gminy Lwówek szczególną ostrożność należy również zachować podczas realizacji inwestycji drogowych obejmujących poszerzanie oraz budowę nowych dróg, a także podczas budowy sieci wodno-kanalizacyjnych i gazociągu. Zadania te wiążą się z pracami ziemnymi, które mogą stwarzać zagrożenie dla stanowisk archeologicznych, dlatego ważne jest by uwzględnić strefy ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych dokumentów planistycznych i inwestycyjnych, planach zagospodarowania oraz decyzjach o warunkach zabudowy i celu publicznego. Jeśli chodzi o przebieg gazociągu to pismem nr RG/J/7331/WWKZ/08 z dnia 16.10.2008 Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków otrzymał komplet map w celu uzgodnienia lokalizacji w/w gazociągu.

5. KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Liczne zabytki miasta i gminy Lwówek stanowią atrakcyjną ofertę kulturową, która może być wykorzystana w celach turystycznych lub edukacyjnych. Interesująca zabudowa Rynku Lwówka, stwarza dogodne warunki dla inicjowania ciekawych imprez cyklicznych angażujących ludność lokalną (gmina, powiat), a liczne zespoły pałacowo-parkowe oraz piękna okolica mogą przyciągać turystów.

Powinny zostać podjęte działania w celu renowacji wartościowych obiektów zabytkowych, które mogą stanowić ciekawą ofertę promocyjną gminy.

Kierunki działań zostały określone w celach operacyjnych. Ich priorytetem jest poprawa stanu zabytków na terenie miasta i gminy Lwówek. Zadania zaproponowane dla gminy są zgodne z założeniami programów szczebla krajowego, wojewódzkiego i lokalnego.

5.1. Cele operacyjne i zadania Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek

5.1.1 Stworzenie gminnej ewidencji zabytków

- 1) Zatrudnienie kompetentnej firmy do wykonania Gminnej Ewidencji Zabytków posiadającej odpowiednie kwalifikacje,
- 2) Inwentaryzacja obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Lwówek,
- 3) Inwentaryzacja i weryfikacja stanu zachowania zabytkowych cmentarzy w celu wpisania ich do gminnej ewidencji zabytków,
- 4) Określenie stanu obiektów w celu wpisania ich do gminnej ewidencji zabytków,

- 5) Stworzenie gminnej ewidencji zabytków w postaci kart adresowych zabytków nieruchomości,
- 6) Stworzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych w postaci kart zespołu stanowisk archeologicznych.

5.1.2 Uwzględnienie obiektów zabytkowych i obszarów ochrony archeologicznej w gminnych dokumentach i programach

- 1) Uwzględnienie obiektów zabytkowych i stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych przy aktualizacji Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek, przy tworzeniu MPZP oraz decyzjach o warunkach zabudowy i celu publicznego.
- 2) Podczas prac nad aktualizacją Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek, tworzeniu MPZP oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i celu publicznego, dla stref ochrony stanowisk archeologicznych wprowadzenie zapisu: „prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref ochrony stanowisk archeologicznych, wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, który określi warunki realizacji inwestycji”.
- 3) Zachowanie stylu architektury w MPZP z wykorzystaniem wzorców zabudowy lokalnej, w celu zachowania estetyki zabudowy i wkomponowania jej w krajobrazowy i kulturowy charakter regionu,
- 4) Ujęcie w planach, studiach i strategiach, ochrony zabytków podczas realizacji różnego rodzaju inwestycji związanych z aktywizacją gospodarczą regionu.

5.1.3 Zagospodarowanie starych cmentarzy znajdujących się na terenie gminy

- 1) Podjęcie działań w celu uporządkowania zabytkowych cmentarzy znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Lwówek,
- 2) Weryfikacja w terenie oraz wybór najcenniejszych i najlepiej zachowanych cmentarzy do wpisu do rejestru zabytków.

5.1.4 Ułatwienie dostępu do informacji o zabytkach Miasta i Gminy Lwówek

- 1) Udostępnienie Programu opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Lwówek na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Lwówek,
- 2) Wykonanie tablic informacyjnych na temat zabytków znajdujących się w rejestrze zabytków.

5.1.5 Edukacja na temat dziedzictwa kulturowego gminy

- 1) Podjęcie działań informacyjnych na temat wykonania gminnej ewidencji zabytków oraz edukacja i podniesienie świadomości społecznej w zakresie konieczności ochrony i opieki nad zabytkami (ulotki, plakaty, współpraca z parafiami),
- 2) Wytyczenie ścieżki dydaktycznej „Zabytki Miasta Lwówek”, w celu przybliżenia wartości dziedzictwa kulturowego regionu,
- 3) Zajęcia w szkołach:
  - w ramach ścieżek regionalnych stworzenie bloku dotyczącego dziedzictwa kulturowego gminy oraz historii regionu,
  - prowadzenie zajęć terenowych w ramach edukacji regionalnej (np. zajęcia plastyczne, polonistyczne, historyczne),
  - praca z dziećmi metodą projektu: „Poznajemy zabytki i ciekawostki naszego regionu”,
  - zorganizowanie wystawy projektów (prac dzieci i młodzieży) w szkołach lub Urzędzie Miasta i Gminy we Lwówku.

5.1.6 Remonty, renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych

- 1) Remonty obiektów zabytkowych będących własnością gminy – remont pokrycia dachowego pałacu we Lwówku,
- 2) Wspieranie działań Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu wpisania do rejestru zabytków zaproponowanych w „Raporcie o stanie zabytków w gminie Lwówek”:
  - zabytków nieruchomych
    - Linie: Park;
    - Konin: Zespół folwarczny;
    - Lwówek: Układ urbanistyczny, Kaplica grobowa Tyszkiewiczów, Plebania przy kościele Wniebowzięcia NMP ul. Świętojańska nr 1, Poczta ul. Nowotomska nr 1, Młyn Parowy ul. Pniewska nr 47;
    - Pakosław: Zespół folwarczny.
  - stanowisk archeologicznych
    - Zębowo, stan. 4, ob. AZP 51-19/50;
    - Zębowo, stan. 5, ob. AZP 51-19/51;
    - Zębowo, stan. 7, ob. AZP 51-19/53;

- Grońsko, stan. 27, ob. AZP 52-20/32;
- Grońsko, stan 11, ob. AZP 52-20/41;
- Zgierzynka, stan. 1, ob. AZP 51-21/38;
- Zgierzynka stan. 24, ob. AZP 51-21/38;
- Zgierzynka, stan. 26, ob. AZP 51-21/39;
- Zgierzynka, stan. 28, ob. AZP 51-21/42;
- Zgierzynka, stan 26, ob. AZP 51-21/50;
- Brody, stan. 5, ob. AZP 51-21/71;
- Linie, stan. 2, ob. AZP 51-20/10;
- Krzywy Las, stan. 10, ob. AZP52-20/10;
- Komorowice, stan. 4, ob. AZP 51-19/41;
- Pakosław, stan 1, ob. AZP 51-21/102.

3) Zabezpieczenie przed włamaniami i kradzieżami obiektów wpisanych do rejestru zabytków, założenie instalacji przeciw włamaniowej i przeciwpożarowej.

6. MONITORING DZIAŁANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY LWÓWEK

Burmistrz Miasta i Gminy Lwówek zgodnie z Art. 87. Ust. 5 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jest zobowiązany do sporządzania co 2 lata sprawozdania z gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to winno być przedstawiane Radzie Gminy. Po upływie 4 lat Program powinien ulec aktualizacji, a następnie zostać ponownie przyjęty przez Radę Gminy.

Wyznaczone wskaźniki, które pełnią funkcję mierników realizacji każdego celu operacyjnego mają posłużyć jako ocena wyników działań podjętych zgodnie z założeniami Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lwówek.

6.1. Stworzenie gminnej ewidencji zabytków

- 1) Znalezienie wykonawcy na wykonanie gminnej ewidencji zabytków,
- 2) Liczba zinwentaryzowanych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Lwówek,
- 3) Wyniki inwentaryzacji cmentarzy,
- 4) Zestawienie informacji na temat stanu zachowania zabytków przeznaczonych do wpisania do gminnej ewidencji zabytków,

- 5) Ilość kart adresowych zabytków nieruchomości oraz kart zespołu stanowisk archeologicznych.
- 6) Ilość kart zespołu stanowisk archeologicznych.

6.2. Uwzględnienie obiektów zabytkowych i obszarów ochrony archeologicznej w gminnych dokumentach i programach

- 1) Potwierdzenie faktu oznaczenia stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych przy aktualizacji Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek, przy tworzeniu MPZP oraz decyzjach o warunkach zabudowy i celu publicznego,
- 2) Wprowadzenie zapisu wskazanego w zadaniu podczas prac nad aktualizacją Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek, tworzeniu MPZP oraz decyzjach o warunkach zabudowy i celu publicznego, dla stref ochrony stanowisk archeologicznych,
- 3) Zachowanie stylu architektury w MPZP z wykorzystaniem wzorców zabudowy lokalnej,
- 4) Treść zapisu ujętego w dokumentach planistycznych.

6.3. Zagospodarowanie starych cmentarzy znajdujących się na terenie gminy

- 1) Ilość uporządkowanych cmentarzy,
- 2) Ilość cmentarzy, która została zaproponowana do wpisu do rejestru zabytków w wyniku weryfikacji.

6.4. Ułatwienie dostępu do informacji o zabytkach Miasta i Gminy Lwówek

- 1) Zamieszczenie Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek na stronie internetowej,
- 2) Ilość umieszczonych tablic informacyjnych w terenie.

6.5. Edukacja na temat dziedzictwa kulturowego gminy

- 1) Potwierdzenie przeprowadzenia akcji edukacyjnej,
- 2) Oznaczona w terenie i na mapach trasa ścieżki dydaktycznej,
- 3) Udokumentowanie i sprawozdania z przeprowadzonych zajęć na temat dziedzictwa kulturowego.

6.6. Remonty, renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych

- 1) Przeprowadzenie remontu obiektów zabytkowych,
- 2) Ilość obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków,
- 3) Założenie instalacji przeciwłamaniowej i przeciwpożarowej.

7. ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określa rozdział 7 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

7.1. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego EFRR (European Regional Development Fund – ERDF) został powołany w 1975 roku jako reakcja na coraz głębsze rozbieżności w rozwoju regionów (spowodowane kryzysem gospodarczym i przystąpieniem do UE Wielkiej Brytanii i Irlandii).

Działalność Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego określa Art. 160 Traktatu ustanawiający Wspólnotę Europejską: „Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ma na celu przyczynianie się do korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych we Wspólnocie poprzez udział w rozwoju i dostosowaniu strukturalnym regionów opóźnionych w rozwoju oraz w przekształcaniu upadających regionów przemysłowych”.

Działalność Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego koncentruje się na następujących dziedzinach:

- Inicjatyw na rzecz rozwoju lokalnego oraz zatrudnienia, jak też działalności średnich i małych przedsiębiorstw,
- Rentownych inwestycji produkcyjnych umożliwiających tworzenie lub utrzymywanie trwałego zatrudnienia,
- Infrastruktury,
- Rozwoju turystyki oraz inwestycji w dziedzinie kultury,
- Ochrony i poprawy stanu środowiska,
- Rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Powyższe informacje pochodzą ze strony internetowej: www.efr.gov.pl

7.2 Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Program operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”

Celem programu jest „intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym poprawa stanu zachowania zabytków, wsparcie działalności muzeów oraz rozwój kolekcji muzealnych. Program dotyczy również zabytków polskich i z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju.”

Celami cząstkowymi programu są:

- Ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- Wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury poprzez udostępnianie w internecie dorobku kulturowego i naukowego;
- Zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym dziedzictwa archeologicznego);
- Rewaloryzacja zabytków;
- Zwiększanie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- Poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;
- Zabezpieczanie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych;
- Udostępnianie zabytków na cele publiczne.

Cele programu realizowane będą poprzez 6 priorytetów:

- Priorytet 1. Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych
- Priorytet 2. Rozwój instytucji muzealnych
- Priorytet 3. Ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju
- Priorytet 4. Ochrona zabytków archeologicznych
- Priorytet 5. Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego
- Priorytet 6. Ochrona zabytkowych cmentarzy

Powyższe informacje pochodzą ze strony internetowej: www.mkidn.gov.pl

7.3 Program operacyjny „Rozwój inicjatyw lokalnych”

Celem programu jest wyrównywanie różnic w dostępie do kultury, pobudzanie kulturalnych inicjatyw lokalnych oraz stwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości. Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Narodowe Centrum Kultury. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

W ramach programu wspierane będą niskobudżetowe zadania (tj. takie, w których maksymalna wnioskowana dotacja z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wynosi 25 000 zł) z zakresu:

- Upowszechniania kultury (np. lokalne projekty animacyjne, imprezy i sezony artystyczne).

- Edukacji kulturalnej (np. warsztaty artystyczne, projekty edukacyjne, konkursy, plenery artystyczne, zajęcia terapeutyczne i resocjalizacyjne wykorzystujące techniki pracy kulturalnej);
- Promocji twórczości (np. wystawy, przeglądy, festiwale, koncerty, spotkania ze sztuką itp.);
- Ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego²;
- Zakupu strojów i instrumentów muzycznych³.

W ramach programu nie można ubiegać się o dofinansowanie zadań związanych z: wydawnictwami książkowymi, czasopismami (oprócz druków ulotnych, które nie wymagają ISBN, ISSN), zakupem nowości bibliotecznymi, realizacją projektów współfinansowanych z funduszy europejskich, promocją polskiej kultury za granicą oraz organizacją wydarzeń literackich⁴.

Uprawnieni wnioskodawcy:

- Jednostki samorządu terytorialnego;
- Państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe;
- Archiwa państwowe;
- Kościoły i związki wyznaniowe;
- Publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- Państwowe i niepaństwowe szkoły wyższe;
- Podmioty gospodarcze niezaliczane do sektora finansów publicznych;
- Organizacje pozarządowe.

Powyższe informacje pochodzą ze strony internetowej: www.miktdn.gov.pl

7.4 Dotacje budżetowe przyznawane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Dotacje Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach ruchomych i nieruchomych na podstawie wniosków złożonych przez posiadaczy lub użytkowników

² Zadanie obejmuje także dokumentowanie zabytków w kraju, w tym opracowanie dokumentacji konserwatorskiej i projektowej, sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich, wykonanie badań konserwatorskich i architektonicznych

³ Całkowity koszt jednego instrumentu nie może przekroczyć kwoty 3.500 zł brutto.

⁴ Dofinansowanie zadań wyłączonych z programu wnioskodawca może ubiegać się w ramach innych programów operacyjnych ogłoszonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i publikowanych na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

zabytków. Dotacje mogą być przyznawane tylko na zabytki posiadające indywidualny wpis do rejestru zabytków.

Powyższe informacje pochodzą ze strony internetowej: <http://www.bip-i.pl/puol/>

7.5 Dotacje z budżetu samorządu województwa wielkopolskiego

Budżet województwa wielkopolskiego przewiduje środki na pomoc finansową ukierunkowaną na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Są to dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych przekazane zarówno jednostkom sektora finansów publicznych jak również jednostkom niezaliczanym do tego sektora.

Szczegółowe informacje dotyczące kwoty i obszarów dofinansowania znaleźć można na stronie internetowej: <http://www.bip.umww.pl/>

7.6 Fundusz Kościelny

Dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.).

Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wewnątrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

Podmiotami uprawnionymi do otrzymywania środków Funduszu Kościelnego są:

- Osoby prawne Kościoła Katolickiego;
- Osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych działających na podstawie ustaw o stosunku Państwa do kościołów oraz związków wyznaniowych;
- Osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i związków wyznaniowych, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 Nr 231, poz. 1 965, z późn. zm.).

Powyższe informacje pochodzą ze strony internetowej: www.mnswia.gov.pl

8. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ

Tabela nr 7. Harmonogram realizacji zadań Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek na lata 2009 – 2012

Zadanie	Koszty	Źródło finansowania	Wykonawca	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
Cel operacyjny: 5.1.1. Stworzenie gminnej ewidencji zabytków					
1) Wykonanie Gminnej Ewidencji Zabytków przez kompetentną firmę posiadającą odpowiednie kwalifikacje.	Koszty adm.	Środki własne UG	UG	2009	Znalezienie wykonawcy na wykonanie gminnej ewidencji zabytków
2) Inwentaryzacja obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Lwówek	Koszty projektu	Jednostka zlecająca w kosztach projektu	Firma zewnętrzna	2009-2010	Liczba zinwentaryzowanych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Lwówek
3) Inwentaryzacja i weryfikacja stanu zachowania zabytkowych obiektów w celu wpisania ich do gminnej ewidencji zabytków	Koszty projektu	Jednostka zlecająca w kosztach projektu	Firma zewnętrzna	2009-2010	Wyniki inwentaryzacji obiektów
4) Określenie stanu obiektów w celu wpisania ich do gminnej ewidencji zabytków.	Koszty projektu	Jednostka zlecająca w kosztach projektu	Firma zewnętrzna	2009-2010	Zestawienie informacji na temat stanu zachowania zabytków przeznaczonych do wpisania do gminnej ewidencji zabytków
5) Stworzenie gminnej ewidencji zabytków w postaci kart adresowych zabytków nieruchomych.	Koszty projektu	Jednostka zlecająca w kosztach projektu	Firma zewnętrzna	2009-2010	Ilość kart adresowych zabytków nieruchomych
6) Stworzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych w postaci kart zespołu stanowisk archeologicznych.	Koszty adm.	Środki własne UG	Firma zewnętrzna	2009-2010	Ilość kart zespołu stanowisk archeologicznych
Cel operacyjny: 5.1.2. Uwzględnienie obiektów zabytkowych i obszarów ochrony archeologicznej w gminnych dokumentach i programach					
1) Uwzględnienie obiektów zabytkowych i stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych przy aktualizacji Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek, przy tworzeniu MPZP oraz decyzjach o warunkach zabudowy i celu publicznego	Koszty adm.	Środki własne UG	UG	W ramach tworzenia i aktualizacji wymienionych dokumentów	Potwierdzenie faktu oznaczenia stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych przy aktualizacji Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek przy tworzeniu MPZP oraz decyzjach o warunkach zabudowy i celu publicznego
2) Podczas prac nad aktualizacją Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek, tworzeniu MPZP oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i celu publicznego, dla stref ochrony stanowisk archeologicznych wprowadzenie zapisu: „prace archeologicznych wprowadzenie zapisu: „prace	Koszty adm.	Środki własne UG	UG	W ramach tworzenia i aktualizacji wymienionych dokumentów	Wprowadzenie zapisu wskazanego w zadaniu podczas prac nad aktualizacją Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek, przy tworzeniu MPZP oraz decyzjach o warunkach zabudowy i

Zadanie	Koszty	Źródło finansowania	Wykonawca	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
inwestycyjne, w tym ziemie związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref ochrony stanowisk archeologicznych, wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, który określi warunki realizacji inwestycji".					celu publicznego, dla stref ochrony stanowisk archeologicznych
3) Zachowanie stylu architektury w MPZP z wykorzystaniem wzorców zabudowy lokalnej, w celu zachowania estetyki zabudowy i wkomponowania jej w krajobrazowy i kulturowy charakter regionu.	W kosztach MPZP	Środki własne UG	UG	W ramach tworzenia i aktualizacji wymienionych dokumentów	Zachowanie stylu architektury w MPZP z wykorzystaniem wzorców zabudowy lokalnej
4) Ujęcie w planach, studiach i strategiach, ochrony zabytków podczas realizacji różnego rodzaju inwestycji związanych z aktywizacją gospodarczą regionu.	W kosztach tworzonych dokumentów	Jednostka zlecająca	Wykonawca dokumentu	W ramach tworzenia i aktualizacji wymienionych dokumentów	Treść zapisu ujętego w dokumentach planistycznych
Cel operacyjny: 5.1.3. Zagospodarowanie starych cmentarzy znajdujących się na terenie gminy					
1) Podjęcie działań w celu uporządkowania zabytkowych cmentarzy znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Lwówek	Koszty adm.	Środki własne UG	UG	2009-2010	Ilość uporządkowanych cmentarzy
2) Weryfikacja w terenie oraz wybór najcenniejszych i najlepiej zachowanych cmentarzy do wpisu do rejestru zabytków	Koszty adm.	Środki własne UG	UG	2010	Ilość cmentarzy, która została zaproponowana do wpisu do rejestru zabytków w wyniku weryfikacji
Cel operacyjny: 5.1.4. Ułatwienie dostępu do informacji o zabytkach Miasta i Gminy Lwówek					
1) Udostępnienie Programu opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Lwówek na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Lwówek.	Brak kosztów.	-	UG	2009	Zamieszczenie Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek
2) Wykonanie tablic informacyjnych na temat zabytków znajdujących się w rejestrze zabytków	5 000	Środki własne UG	UG	2009-2012	Ilość umieszczonych tablic informacyjnych w terenie
Cel operacyjny: 5.1.5. Edukacja na temat dziedzictwa kulturowego gminy					
1) Podjęcie działań informacyjnych na temat wykonania gminnej ewidencji zabytków oraz edukacja i podniesienie świadomości społecznej w zakresie konieczności ochrony i opieki nad zabytkami (ulotki, plakaty, współpraca z parafiami).	4 000	Środki własne UG.	UG	Zad. ciągłe	Potwierdzenie przeprowadzenia akcji edukacyjnej

Zadanie	Koszty	Źródło finansowania	Wykonawca	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
2) Wytęczenie ścieżki dydaktycznej „Zabytki Miasta Lwówek”, w celu przybliżenia wartości dziedzictwa kulturowego regionu.	3 000	Środki własne UG,	UG	2010	Oznaczona w terenie i na mapach trasa ścieżki dydaktycznej
4) Zajęcia w szkołach: - w ramach ścieżek regionalnych stworzenie bloku dotyczącego dziedzictwa kulturowego gminy oraz historii regionu					
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć terenowych w ramach edukacji regionalnej (np. zajęcia plastyczne, polonistyczne, historyczne) • praca z dziećmi metodą projektu „Poznajemy zabytki i ciekawostki naszego regionu” • zorganizowanie wystawy projektów (prac dzieci i młodzieży) w szkołach lub Urzędzie Miasta i Gminy we Lwówku. 	Brak kosztów	Brak kosztów	Szkoły	Zad. ciągle	Udokumentowanie i sprawozdania z przeprowadzonych zajęć na temat dziedzictwa kulturowego
Cel operacyjny: 5.1.6. Remonty, Renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych					
1) Remonty obiektów zabytkowych będących własnością gminy – remont pokrycia dachowego pałacu we Lwówku,	Koszty projektów	Samorząd woj. Wlkp., WVKZ, Środki własne UG	UG	2012	Przeprowadzenie remontu obiektów zabytkowych
2) Wspieranie działań Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu wpisania do rejestru zabytków zaproponowanych w „Raporcie o stanie zabytków w gminie Lwówek”:					
<ul style="list-style-type: none"> • Zabytków nieruchomych <ul style="list-style-type: none"> - Linie: Park; - Konin: Zespół folwarczny; - Lwówek: Układ urbanistyczny, Kaplica grobowa Tyszkiewiczów, Pięćbania przy kościele Wniebowzięcia NMP ul. Świętojańska nr 1, poczta ul. Nowotomyska nr 1, Młyn Parowy ul. Pniewska nr 47; - Pakosław: Zespół folwarczny. • Stanowisk archeologicznych <ul style="list-style-type: none"> - Zębowo, stan. 4, ob. AZP 51-19/50 	Koszty adm.	Środki własne UG lub właścicieli	UG właściele	2011	Ilość obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Zadanie	Koszty	Źródło finansowania	Wykonawca	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
- Zębowo, stan. 5, ob. AZP 51-19/51					
- Zębowo, stan. 7, ob. AZP 51-19/53					
- Gronsko, stan. 27, ob. AZP 52-20/32					
- Gronsko, stan. 11, ob. AZP 52-20/41					
- Zgierzynka, stan. 1, ob. AZP 51-21/38					
- Zgierzynka stan. 24, ob. AZP 51-21/38					
- Zgierzynka, stan. 26, ob. AZP 51-21/39					
- Zgierzynka, stan. 28, ob. AZP 51-21/42					
- Zgierzynka, stan. 26, ob. AZP 51-21/50					
- Brody, stan. 5, ob. AZP 51-21/71					
- Linić, stan. 2, ob. AZP 51-20/10					
- Krzywy Las, stan. 10, ob. AZP 52-20/10					
- Komorowice, stan. 4, ob. AZP 51-19/41					
- Pakosław, stan. 1, ob. AZP 51-21/102					
3) Zabezpieczenie przed włamaniami i kradzieżami obiektów sakralnych wpisanych do rejestru zabytków, założenie instalacji przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej	Koszty projektów	Fundusz Kościelny	Właściciele	Zad. ciągłe	Ilość założonych instalacji antywłamaniowych i przeciwpożarowych

LIOGRAFIA

- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu, Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków: *Raport o Stanie Zabytków w gminie Lwówek*, Poznań 2004.
- Prof. dr hab. B. Rouby (red.): *Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami*, Warszawa 2004.
- Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu: *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego*, Poznań 2001.
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego*, Poznań 2005.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lwówek* przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej nr XLVI/313/02 z dnia 19 września 2002 r.
- Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Lwówek na lata 2007-2013* przyjęte Uchwałą Nr X/58/2007 Rady Miejskiej w Lwówku z dnia 13 sierpnia 2007 r.

z stron internetowych

- www.nip.lwowek.com.pl/
www.lwowek.com.pl/
www.sejm.gov.pl
www.mkidn.gov.pl
www.efs.gov.pl
<http://wosoz.bip-i.pl>
www.kobidz.pl

IS TABEL

a nr 1. Zasoby zabytków gminy Lwówek przedstawia poniższa tabela.....	17
a nr 2. Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków.....	19
a nr 3. Stan zachowania zabytków Miasta i Gminy Lwówek.....	23
a nr 4. Zabytkowe cmentarze.....	26
a nr 5. Wykaz MPZP gminy Lwówek.....	28
a nr 6. Wykaz inwestycji planowanych na terenie gminy Lwówek w latach 2007-2013 w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym (Zał. nr 1 do Uchwały nr X/58/2007 Rady Miejskiej w Lwówku z dnia 13 sierpnia 2007 roku).....	32
a nr 7. Harmonogram realizacji zadań Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Lwówek na lata 2009 – 2012.....	44

11. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1. Rejestr zabytków,

Załącznik nr 2. Ewidencja zabytków zawierająca obiekty wskazane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków po uprzedniej weryfikacji tego spisu.

Załącznik 1. Rejestr zabytków gminy Lwówek

Brody

- Kościół par. p.w. św. Andrzeja Ap., drewn., 1670-1756, nr rej.:2467/A z 12.12.1932
- Zespół pałacowy, XIX-XX:
- ~ Pałac, nr rej.:1419/A z 11.04.1973,
- ~ Park, nr rej.:1683/A z 04.04.1975,
- ~ Kaplica z mauzoleum, nr rej.:2148/A z 25.03.1988,
  - Zespół folwarczny, nr rej.:2149/A z 31.03.1988:
- ~ Gorzelnia,
- ~ Budynek gospodarczy (przy gorzelni),
- ~ Spichlerz.

Konin

- Zespół pałacowy, 2 poł. XIX, nr rej.:1685/A z 04.04.1975
- ~ Pałac,
- ~ park.

Lwówek

- Kościół p.w. NMP Wniebowziętej, ul. Pniewska, 2 poł. XV-XVI, nr rej.:2385/A z 12.12.1932;
- Kościół p.w. św. Krzyża, 1780, nr rej.:2386/A z 12.12.1932;
- Kościół ewangelicki, ul. Szczanieckiej, 1778, nr rej.:145/A z 1968;
- Zespół pałacowy, 1728, 1780, 1890, nr rej.:147/A z 15.07.1968:
- ~ Pałac,
- ~ Park,
- Dom, ul. Aleje 7, k. XVIII, nr rej.:910/A z 20.02.1970;
- Zabudowa Rynku, Rynek, 1 poł. XIX, nr rej.:1620/A z 17.09.1974;
- Dom, ul. Wittmana 9, nr rej.:932/A z 25.02.1970;
- Spichrz, ul. Długa 18 (d. Rynek 16), 1851, nr rej.:4/A z 19.04.1999.

Pakosław

- D. szpital, ob. Dom nr 10, 1 poł. XIX, nr rej.:1211/A z 02.09.1970;
- Zespół pałacowy, 1840, XIX/XX;
- ~ Pałac, nr rej.:303/A z 17.10.1968,
- ~ Park, nr rej.:421/A z 28.11.1968.

Posadowo

- Zespół pałacowy, XVIII, 1870, 1910;
- ~ Pałac, nr rej.:349/A z 29.10.1968,
- ~ Park, nr rej.: A/2 z 26.02.1948,
- Zespół folwarczny, XIX/XX, nr rej.:2083/A z 22.04.1986;
- ~ Oficyna,
- ~ Budynek mieszkalny,
- ~ Powozownia,
- ~ Ujeżdżalnia,
- ~ 5 stajni,
- ~ 2 stodoły,
- ~ 2 magazyny,
- ~ Kuźnia,
- ~ Ambulatorium weterynaryjne,
- ~ Apteka,
- ~ Dom nr 4 (poza granicami folwarku),
- ~ Dom nr 5 (poza granicami folwarku).

Załącznik 2. Ewidencja zabytków zawierająca obiekty wskazane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków po uprzedniej weryfikacji tego spisu

BRODY

1. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. ŚW. ANDRZEJA
  - kościół drewn., XVII, dobud. zakrystii 1731, pd kruchty
  - 1756, odnowiony 1939,
  - plebania, mur., 1904, przebud. 1932 - 34,
  - budynek gospodarczy, mur., pocz. XX,
  - wikaarówka, ob. dom nr 129, mur., k. XIX.

2. ZESPÓŁ SZKÓŁ, wł. MiG Lwówek
  - szkoła I, mur., 1878
  - szkoła II, mur., 1912, przebud. 1989
3. SZKOŁA EWANGELICKA, ob. dom nr 5, wł. Parafia rzym. - kat. w Brodach mur., XIX/XX;
  - budynek gospodarczy, mur. - drewn., XIX/XX.

4. GOŚCINIEC, wł. UG, mur., pocz. XX.
5. ZESPÓŁ PAŁACOWY,
  - pałac, mur., l. 80 XIX, rozbud. 1905 1906,
  - kaplica protestancka von Pfüge, ob. kaplica rzym. - kat., mur., pocz. XX,
  - ogrodzenie z bramą, mur., l. 80 XIX,
  - park, l. 70 XIX.

6. ZESPÓŁ FOLWARCZNY,
  - kancelaria, mur., k. XIX,
  - czworak, ob. dom nr 121, mur., k. XIX,
  - czworak, ob. dom nr 111, mur., k. XIX,
  - czworak, ob. dom nr 112, mur., k. XIX,
  - stajnia, ob. owczarnia, magazyn zbożowy, mur., l. 80 XIX,
  - stajnia, ob. obórka doświadczalna, mur., l. 80 XIX,
  - chlewnia, ob. magazyn nawozów, glin., l.90 XIX,
  - chlewnia, szach., l.90 XIX,
  - ciełętnik, mur., pocz. XX,
  - porodówka, mur., pocz. XX,
  - stodoła, mur., pocz. XX,
  - spichlerz, mur., pocz. XX,
  - gorzelnia, mur., 1907.
  - stolarnia, XX,
  - wozownia, mur., k. XIX,

7. ZAGRODA NR 96,
  - dom, mur., l. 10 XX,
  - budynek gospodarczy, mur., l. 10 XX.

8. DOM NR 11, , mur., k. XIX.
9. DOM NR 13, , mur., 1902.
10. DOM NR 28, , mur., poł. XIX.
11. DOM NR 31, , mur., 1900.
12. DOM NR 32, , mur., 1900.
13. DOM NR 33, , mur., 1900.
14. DOM NR 97, , glin., 1 poł. XIX.
15. DOM NR 126, , mur., l. 10 XX.
16. RZEŹNICTWO, ob. dom nr 8, , mur., k. XIX.
17. PIEKARNIA, ob. dom nr 9, , mur., k. XIX.
18. ZESPÓŁ KUŹNI,
 - dom, mur., k. XIX,
 - kuźnia, mur., k. XIX,
 - budynek gospodarczy, mur., k. XIX.

BRÓDKI

19. Szkoła, ob. dom mieszk., mur., pocz. XX,
20. Zespół folwarczny,
 - owczarnia, mur., XIX/XX,
 - stodoła, drewn., XIX/XX,

BRODY HUBY

21. ZAGRODA NR 61,

- dom, mur., 4 ćw. XIX,
- chlew, mur., 4 ćw. XIX,
- stodoła, glin., k. XIX.

CHMIELINKO

22. SZKOŁA PODSTAWOWA, mur., pocz. XX.

23. ZAGRODA NR 25,

- dom, glin.- mur., ok. poł. XIX,
- budynek gospodarczy, mur., k. XIX.

24. ZAGRODA NR 42,

- dom, mur., pocz. XX,
- stodoła, drewn., k. XIX.

25. ZAGRODA NR 53,

- dom, drewn., poł. XIX,
- stodoła, drewn., pocz. XX.

26. ZAGRODA NR 62,

- dom, mur., pocz. XX,
- stodoła, drewn., k. XIX.

27. DOM NR 11,

, glin. - drewn., ok. poł. XIX.

28. DOM NR 28.

, drewn. - mur., ok. poł. XIX.

29. DOM NR 32,

szkieł/mur., 4 ćw. XIX

30. DOM NR 56,

, mur., k. XIX.

31. DOM NR 57,

, ob. chlewnia, mur. - szach., 1 poł. XIX.

32. DOM NR 58,

, mur., poł. XIX.

33. DOM NR 63,

, mur., 1925.

34. DOM NR 97,

, szach. - drewn., poł. XIX.

35. DOM NR 100,

, mur., k. XIX.

36. DOM NR 101,

, glin. - drewn., ok. poł. XIX.

37. DOM NR 104,

, drewn., poł. XIX.

38. DOM NR 105, , mur., 1898.
 39. DOM NR 106, i, drewn. 1848.
 40. DOM NR 110, v , glin. - mur. - drewn., ok. poł. XIX.
 41. DOM NR 112, + , drewn., ok. poł. XIX.
 42. DOM NR 114, i - - , mur., 1 ćw. XIX.
 43. DOM NR 115, .. . glin. - drewn., ok. poł. XIX.
 44. DOM NR 120, - - - - , szach. - drewn., l. 50 XIX.
 45. DOM NR 122, v - - - - , drewn., ok. poł. XIX.

GRÓŃSKO

46. SZKOŁA NR 25, , mur., 1 ćw. XX.
 47. DOM NR 14, , mur., ok. poł. XIX.

KONIN

48. SZKOŁA, , mur., 1902.
 49. ZESPÓŁ PAŁACOWY,
 - pałac, mur., 2 poł. XIX,
 - dwojak, mur., 3 ćw. XIX,
 - dom wielorodzinny nr 3, mur., 1929,
 - sześciorek nr 6, mur., 1918,
 - czworak nr 7, mur., 1 ćw. XX,
 - czworak nr 8, mur., 1 ćw. XX,
 - gorzelnia, mur., 2 poł. XIX,
 - stajnia, mur., pocz. XX,
 - spichlerz i stajnia, mur., k. XIX,
 - stodoła, ob. magazyn zboża, mur., 1899,
 - obora, mur., 4 ćw. XIX, remont 1974,
 - chlewnia ob. garaże, mur., 1900,
 - chlewnia, mur., 1918,
 - stodołę polną, drewn., 1910 - 1920,
 - stodołę polną, drewn., 1916 - 1917,
 - stodołę polną, drewn., 1916 - 1918,
 - park, XVIII/XIX.

KRZYWY LAS

50. DOM NR 13,

1, glin., 1 ćw. XIX.

LINIE

51. SZKOŁA, mur., pocz. XX,

52. ZESPÓŁ DWORSKI,

- dwór, mur., 3 ćw. XIX,
- rządówka, mur., 1870,
- obora, mur., 1933,
- obora, mur., 4 ćw. XIX,
- spichlerz, mur., 4 ćw. XIX,
- gorzelnia, mur., 1912,
- kuźnia, mur., 4 ćw. XIX,
- park, XIX/XX.

LWÓWEK

53. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. WNIEBOWZIĘCIA NMP I ŚŚ. JANÓW
CHRZCICIELA I EWANGELISTY:

- kościół, mur., 2 poł. XV, prezbiterium, przedłużenie naw bocznych, pg kruchta, prawdopodobnie kaplice płu 1 poł. XVI, remontowany i przekształcany 1646, 1696, 1738, 1776, rozbiórka zniszczonej wieży zach. 1813, odnow. 1895, 1929, 1960,
- kaplica grobowa, ob. kaplica, mur., pocz. XX,
- plebania, mur., l. 20 XX;
- budynek gospodarczy, mur., k. XIX,
- ogrodzenie, mur. - drewn., k. XIX,
- wikarówka, ul. Kościelna 2, mur., k. XIX.

54. KOŚCIÓŁ CMENTARNY P.W. ŚW. KRZYŻA, mur., ok. 1780.

55. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA EWANGELICKIEGO, Al. E. Szczanieckiej :

- kościół, ob. opuszczony, 1778, proj. arch. Antoni Hoehne, wieża ukończona 1797, 1990 zawalenie nawy,
- pastorówka, ob. dom, Al. E. Szczanieckiej nr 62, mur., poł. XIX,
- organistówka, ob. dom, Al. E. Szczanieckiej nr 60, mur., 3 ćw. XIX,
- ogrodzenie, mur. - żel., k. XIX, zdewastowane.

56. RATUSZ, ob. Urząd Miasta i Gminy, ul. Ratuszowa nr 1, mur., k. XIX.

57. SZPITAL, ob. dom, ul. St. Wittmanna nr 14, szach., XVIII/XIX.

58. ZESPÓŁ SZPITALA, ob. dom sióstr szarytek św. Wincentego a Paulo, ul. Pniewska nr 25:

- szpital, ob. dom, mur., k. XIX, rozbud. pocz. XX,
- kostnica, ob. budynek gospodarczy, mur., k. XIX,
- budynek gospodarczy, ob. mieszkanie, mur., k. XIX,

59. SZKOŁA, ob. przedszkole, Al. E. Szczanieckiej nr 32, mur., pocz. XX.

60. ZESPÓŁ SZKÓŁ:

- szkoła I, ul. Ratuszowa nr 26, mur., k. XIX,
- szkoła II, ul. Szkolna nr 1, mur., 1912 - 1913,
- budynek gospodarczy, mur., pocz. XX.

61. POCZTA, ob. dom, ul. Nowotomyska nr 1, mur., k. XIX.

62. STACJA KOLEKI WĄSKOTOROWEJ, ul. Pniewska, mur., k. XIX.

63. HOTEL, ob. poczta, ul. St. Wittmanna nr 20, mur., pocz. XX.

64. ZESPÓŁ PAŁACOWY:

- pałac ob. Ośrodek Zdrowia, mur., 1728, rozbud. ok. 1780 arch. Antoni Hoehne (?), przebud. 1890, 1965 - 1966,
- park krajobrazowy, 1 poł. XIX.

65. ZESPÓŁ FOLWARCZNY,

- czworak I, ob. dom ul. Kasztanowa nr 3, mur., ok. 1918,
- czworak II, ob. dom ul. Kasztanowa nr 16, mur., 1928,
- czworak III, ob. dom nr 4, mur., pocz. XX,
- sześciorak, ob. dom nr 3, mur., pocz. XX,
- ośmiorak, ob. dom nr 5, mur., pocz. XX,
- kancelaria, mur., pocz. XX,
- stajnia I, mur., pocz. XX, przebud.
- stajnia II, mur., k. XIX,

- stodoła I, mur., k. XIX,
- stodoła II, mur., k. XIX,
- stodoła III, mur., k. XIX,
- gorzelnia, mur. - szach., pocz. XX.

ul. Długa

- 66.DOM NR 6, mur., pocz. XX.
- 67.DOM NR 8, mur., ok. poł. XIX.
- 68.DOM NR 9, mur., k. XIX.
- 69.DOM NR 13, mur., 2 poł. XIX.

ul. Grobla

- 70.DOM NR 1, mur., poł. XIX, przebud.
- 71.DOM NR 4, mur.- szach, 1 poł. XIX.
- 72.DOM NR 5, mur.- szach, poł. XIX.
- 73.DOM NR 6, mur., k. XIX.
- 74.DOM NR 8, mur., poł. XIX.

ul. Młyńska

- 75.DOM NR 1, szach., poł. XIX.

ul. Nowotomska

- 76.DOM NR 3, mur., k. XIX
- 77.DOM NR 4, mur., ok. poł. XIX
- 78.DOM NR 5, mur., k. XIX.
- 79.DOM NR 9, mur. - szach., poł. XIX.
- 80.DOM NR 13, mur., 2 poł. XIX.
- 81.DOM NR 15, mur. - szach., 2 poł. XIX.
- 82.DOM NR 23, mur., poł. XIX.

ul. Opalenicka

- 83. DOM NR 1, mur., ok. 1912.
- 84. DOM NR 9, mur., 1914, bud. Mieczysław Bartkowiak
- 85. DOM NR 11, mur., k. XIX.
- 86. DOM NR 12, mur., 1936.
- 87. DOM NR 15, glin. - drewn., 1 poł. XIX.
- 88. DOM NR 17, mur., k. XIX.
- 89. DOM NR 18, mur., 2 poł. XIX.
- 90. DOM NR 19, mur., 1910.
- 91. DOM NR 21, mur., 1914.
- 92. DOM NR 22, mur. - szach., ok. 1860,
- chlew, mur., 1865.

ul. Polna

- 93. DOM NR 1, mur., pocz. XX.

ul. Powstańców Wielkopolskich

- 94. DOM NR 1, mur., poł. XIX,
- 95. DOM NR 2, mur., ok. 1840,
- 96. DOM NR 4, mur., 1 poł. XIX,
- 97. DOM NR 6, mur. szach., 1 poł. XIX,
- 97. DOM NR 7, mur., poł. XIX,
- 98. DOM NR 8, mur., 1 poł. XIX,
- 99. DOM NR 12, mur., 1 poł. XIX,
- 100. DOM NR 13, mur., poł. XIX,
- 101. ZESPÓŁ DOMU NR 15
  - dom, mur., pocz. XX
  - spichlerz, mur., pocz. XX,
- 102. DOM NR 16, mur., 2 poł. XIX,
- 103. DOM NR 19, mur., pocz. XX,

ul. Pniewska

104. DOM NR 1, mur., k. XIX.
105. DOM NR 2, mur., k. XIX.
106. DOM NR 3, mur., k. XIX.
107. DOM NR 4, ob. piekarnia, mur., 1896.
108. DOM NR 6, mur., k. XIX., przebud.
109. DOM NR 7, mur., k. XIX., przebud.
110. DOM NR 8, mur., poł. XIX., przebud.
111. DOM NR 9, mur., ok. 1910.
112. DOM NR 10, mur., ok. 1910.
113. DOM NR 14, mur., poł. XIX.
114. DOM NR 15, mur., poł. XIX.
115. DOM NR 16 I PIEKARNIA, mur., 1911.
116. DOM NR 20, mur., 2 poł. XIX.
117. DOM NR 21, mur., 4 ćw. XIX.
118. DOM NR 27, mur., k. XIX.
119. DOM NR 29, mur., 4 ćw. XIX.
120. DOM NR 30, mur., k. XIX.
121. DOM NR 31, mur., 4 ćw. XIX.
122. DOM NR 32, mur., pocz. XX.
123. DOM NR 35, mur., 2 poł. XIX.
124. DOM NR 38, mur., poł. XIX, przebud. 1960.
125. DOM NR 39, szach., 2 poł. XIX., przebud.
126. DOM NR 40, mur., XIX/XX.
127. DOM NR 41, mur., 4 ćw. XIX.
128. DOM NR 42, mur., 4 ćw. XIX.

ul. Ratuszowa

129. DOM NR 2, mur., 4 ćw. XIX.
130. DOM NR 6, mur., 2 poł. XIX, przebud.
131. DOM NR 7, mur., poł. XIX, przebud.
132. DOM NR 8, mur., k. XIX.
133. DOM NR 14, mur., k. XIX.

134. DOM NR 24, mur., k. XIX, przebud.
135. DOM NR 28, mur., k. XIX.
136. DOM NR 29, mur. - szach., 2 poł. XIX.
137. DOM NR 30, mur., 2 poł. XIX.

Rynek

138. DOM NR 3, mur., 1 poł. XIX.
139. DOM NR 4, mur., 1 poł. XIX.
140. DOM NR 5, mur., poł. XIX.
141. DOM NR 6, mur., poł. XIX.
142. DOM NR 7, mur., 3 ćw. XIX.
143. DOM NR 8, mur., 4 ćw. XIX.
144. DOM NR 9, mur., poł. XIX.
145. DOM NR 10, mur., 4 ćw. XIX.
146. DOM NR 11, mur., 4 ćw. XIX.
147. DOM NR 12, mur., poł. XIX.
148. DOM NR 13, mur., 3 ćw. XIX.
149. DOM NR 14, mur., 1 poł. XIX.
150. DOM NR 15, mur., 1 poł. XIX.
151. DOM NR 16, mur., poł. XIX.
152. DOM NR 17, mur., poł. XIX.
153. DOM NR 18, mur., poł. XIX.
154. DOM NR 19, mur., 1843.
155. DOM NR 20, mur., 4 ćw. XIX.
156. DOM NR 21, mur., pocz. XX.
157. DOM NR 22, mur., 4 ćw. XIX.
158. DOM NR 23, mur., 4 ćw. XIX.
159. DOM NR 24, mur., poł. XIX.
160. DOM NR 25, mur., pocz. XX.
161. DOM NR 27, mur., 3 ćw. XIX.
162. DOM NR 28, mur., 2 poł. XIX.
163. DOM NR 29, mur., k. XIX.
164. DOM NR 30, mur., 4 ćw. XIX.
165. DOM NR 31, mur., szach., pocz. XX.

166. DOM NR 33, ob. posterunek policji, mur., 4 ćw. XIX.
167. DOM NR 34, mur., pocz. XX.
168. DOM NR 36, mur., 4 ćw. XIX.
169. DOM NR 37, mur., 4 ćw. XIX.
170. DOM NR 38, mur., 4 ćw. XIX.

al. E. Szczanieckiej

171. DOM NR 1, mur., pocz. XX.
172. DOM NR 4, mur., k. XIX.
173. DOM NR 5, mur., pocz. XX.
174. DOM NR 7, mur., pocz. XX.
175. DOM NR 10, mur., pocz. XX.
176. DOM NR 16, mur., pocz. XX.
177. DOM NR 29, mur. - szach., poł. XIX.
178. DOM NR 30, mur. - drewn., 3 ćw. XIX.
179. DOM NR 62, mur., 2 poł. XIX.
180. DOM NR 66, mur., k. XIX.
181. DOM NR 68, mur., k. XIX.
182. DOM NR 70, mur., k. XIX.
183. DOM NR 72, mur., pocz. XX.
184. DOM NR 74, mur., pocz. XX, przebud. 2 ćw. XX.
185. STODOŁA NR 34, mur., XIX/XX.

ul. 3 Stycznia

186. DOM NR 5, mur., k. XIX.
187. DOM NR 6, mur., 2 poł. XIX.
188. DOM NR 7, mur., poł. XIX.
189. DOM NR 6, mur., pocz. XX.

ul. Szkolna

190. DOM NR 1, mur., poł. XIX.
191. DOM NR 2, mur., poł. XIX.
192. DOM NR 3, mur. - szach., poł. XIX.

ul. Świętojańska

- 193. DOM NR 2, mur., k. XIX.
- 194. DOM NR 3, mur., 4 ćw. XIX.
- 195. DOM NR 5, mur., poł. XIX.
- 196. DOM NR 6, mur., 1 ćw. XIX.
- 197. DOM NR 7, opuszczony, mur., 2 poł. XIX.
- 198. DOM NR 8, mur., 2 poł. XIX.
- 199. DOM NR 9, mur., 2 poł. XIX.
- 200. DOM NR 10, mur., 2 poł. XIX.

ul. Wiśniowa

- 201. DOM NR 1 mur., k. XIX.

ul. St. Wittmanna

- 202. DOM NR 1, mur., pocz. XX.
- 203. DOM NR 2, mur.-szach., 1 poł. XIX. (ob. 4)
- 204. DOM NR 3, mur., XIX/XX. (ob. 6)
- 205. DOM NR 7, mur. - szach., poł. XIX. (ob. 12)

- 206. DOM NR 9, mur., l. 30 XX. (ob. 16)
- 207. DOM NR 14, mur., poł. XIX.
- 208. DOM NR 16, szach., poł. XIX. (ob. 41)
- 209. DOM NR 20, mur. - szach., poł. XIX. (ob. 33)
- 210. DOM NR 23, mur., 1935. (ob. 27)
- 211. DOM NR 24, mur., 2 poł. XIX. (ob. 25)
- 212. DOM NR 25, mur., 4 ćw. XIX. (ob. 23)
- 213. DOM NR 31, mur., 1 ćw. XX.
- 214. DOM NR 32, mur.szach., poł. XIX. (ob. 9)
- 215. DOM NR 33, mur., poł. XIX. (ob. 7)
- 216. DOM NR 34, mur., poł. XIX. (ob. 5)

217. DOM NR 35, mur., k. XIX.
218. DOM NR 36, mur., k. XIX. (ob. 1)
219. SPICHLERZ, ob. nieużytkowany, ul. Długa, mur., 1851.
220. MŁYN GOSPODARCZY, ul. Pniewska nr 22, mur., pocz. 1913.

PAKOSŁAW

221. SZPITAL, ob. dom nr 10, , mur., 1 poł.XIX.
222. SZKOŁA I, ob. dom nr 13, , mur., k. XIX.
223. SZKOŁA II, wł. UG, mur., l. 30 XX.
224. ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY, :
- zespół pałacowy:
- pałac, mur., arch. Antoni Krzyżanowski, 1840-1842, przebud. XIX/XXw.
  - rządówka, ob. dom nr 3, mur., k. XIX,
  - park, 1 poł. XIX.
- zespół folwarczny:
- dom pracowników folwarku, ob. dom nr 14, mur., l. 10 XX,
  - dom pracowników folwarku, ob. dom nr 19, mur., l. 10 XX,
  - czworak, ob. dom nr 16, mur., l. 10 XX,
  - stajnia i magazyn pasz, mur., pocz. XX,
  - stodoła, mur., 1902,
  - wozownia i porodówka, mur., pocz. XX,
  - kuźnia, mur., k. XIX,
  - cegielnia, pocz. XX,
  - garaż, póź. remiza, mur., pocz. XX,
  - brama, mur., pocz. XX.
225. ZAGRODA NR 39, :
- dom, mur., k. XIX,
  - stajnia ob. chlewnia, mur., k. XIX,
  - chlewnia, mur., 1940,
  - stodoła, mur., 1939.
226. DOM NR 11, , mur., k. XIX.
227. DOM NR 23, , mur., k. XIX.

228. DOM NR 34, , mur., k. XIX,
 229. DOM NR 36, , mur., k. XIX, przebud. 1910.
 230. DOM NR 37, , mur., 1913.
 231. DOM NR 38, , mur., 1913.
 232. DOM PIEKARZA NR 90, , mur., k. XIX.
 233. DOM NR 92, , drewn., k. XIX.
 234. DOM NR 94, , glin., poł. XIX.
 235. DOM NR 95, , glin., poł. XIX.
 236. DOM NR 117, , mur., XIX.

PAWŁÓWEK

237. ZESPÓŁ FOLWARCZNY

- rządówka (dom administratora), ob. dom mieszkalny i biuro, mur., XIX/XX, przebud.
- spichlerz, mur., XIX/XX,

POSADOWO

238. KOSTNICA, , mur., 4 ćw. XIX.

239. ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZNY,

zespół pałacowy

- pałac, mur., 1870, arch. Stanisław Hebanowski, restaur. 1911,
- park francuski, ok. poł. XVIII, uzupełn. pocz. XX, 1923 - 27.

zespół folwarczny,

- oficyna i 2 stołówki, mur., bud. Andrzej Degórski, 1928 - 30,
- kancelaria, mur., XIX, przebud. 1945,
- stajnia I, mur., l. 60 XIX,
- stajnia II, mur., 4 ćw. XIX,
- stajnia III, mur., 1899,
- stajnia IV, mur., 1909,
- stajnia, ob. ambulatorium, szach., k. XIX,
- obora, mur., l. 60 XIX,
- owczarnia, ob. stajnia, mur., k. XIX,
- psiarnia, ob. magazyn leków, szach., k. XIX,

- stodoła i waga, mur. - szach., k. XIX,
- wozownia i ujeżdżalnia, mur., 3 ćw. XIX,
- gorzelnia, mur., 1889,
- kuźnia, mur., pocz. XX.

kolonia mieszkalna,

- ochronka, ob. dom nr 15, mur., k. XIX,
- dom ogrodnika, ob. dom nr 28, mur., 4 ćw. XIX,
- ciepłarnia i oranżeria, ob. dom nr 29, mur., 4 ćw. XIX,
- dwojak ob. dom nr 6, mur., k. XIX,
- dwojak, ob. dom nr 8, mur., k. XIX,
- ogrodzenie, mur., k. XIX,
- czworak, ob. dom nr 9, mur., 1849,
- czworak, ob. dom nr 10, mur., k. XIX,
- czworak, ob. dom nr 16, mur., k. XIX,
- czworak, ob. dom nr 22, mur., 3 ćw. XIX,
- czworak, ob. dom nr 24, mur., pocz. XX,
- dom pracowników folwarku, ob. dom nr 4, mur., po 1890,
- ł. dom pracowników folwarku, ob. dom nr 5, mur., po 1890,
- dom pracowników folwarku, ob. dom nr 7, mur., pocz. XX.

240. ZAGRODA NR 20,

- dom, mur., k. XIX,
- chlew, mur., k. XIX,
- stodoła, mur., k. XIX.

ZĘBOWO

241. KAPLICA RODOWA BÜRGERÓW, mur, 1871,

242. SZKOŁA, mur., pocz. XX.

243. ZESPÓŁ OBERŻY, ob. dom nr 1,

- oberża, mur., k. XIX, przebud,
- stodoła, szach., k. XIX.

244. DOM NR 14, , drewn., poł. XIX.

245. DOM NR 16, , drewn., poł. XIX.

246. DOM NR 18, , mur., k. XIX.

247. DOM NR 46, , mur., 1910.

248. DOM NR 55, , drewn., poł. XIX.

249. DOM NR 65, drewn., poł. XIX.

250. DOM NR 90, drewn. - szach., poł. XIX.

251. DOM NR 96, , mur., k. XIX.

252. DOM NR 105, , drewn. poł. XIX.